

IV. ÉVFOLYAM
10. SZÁM
ROMA LAP
1996. OKTÓBER
ÁRA: 18,50 Ft

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

**BILL CLINTON
ELNÖK ÚRNAK**

Mélyen Tisztelt Elnök Úr!

Engedje meg, hogy a magyarországi cigányság és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat nevében szívből gratuláljak újbóli elnökké választásához. Ön az elmúlt négy esztendőben is félreérthetetlenül bizonyította, hogy a demokratikus kormányzati politika mindazok számára vonzó és példamutató, akik a szabadság, a demokrácia és a jogegyenlőség hívei.

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

LD

„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel./fax: (56) 420-110, tel.: (60) 387-293

Főszerkesztő: **Paksi Éva**
Szerkesztő: **Csillei Béla**
Tervezőszerkesztő: **Pozsa József**
Fotóriporter: **Hargitai Lajos**

Felelős kiadó: **Farkas Flórián**
Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseyhgy Nyomda Kft., Szolnok
ISSN 1216-982X

*Következő összevont ünnepi lapszá-
munk december végén jelenik meg.*

Ugyanakkor meggyőződéssel vallom, hogy az a kisebbségpolitika, amely az Amerikai Egyesült Államokban megvalósul, tanulsággal szolgál azoknak az országoknak a számára is, ame-

lyekben több nemzetiség és etnikum él együtt.

Elnök Úr, az elkövetkezendő időszakra is sok sikert kívánok Önnek! Bízom abban, hogy egy személyes találkozóra is sor kerülhet, annál is inkább, mivel kisebbségi önkormányzatiság egyedülálló módon Magyarországon létezik.

Budapest, 1996. november 8.

Üdvözlettel:

Farkas Flórián
elnök

Enciklopédia

Horváth Ádi

*„Nem muzsikál soha sem már,
Csendes lett a vén cigány,
Zöld erdőn alussza álmát,
Vadgalamb sír a fán...”*

Ez a szöveg és ez a dallam jutott eszébe mindenkinek, vendéglátóipari dolgozóknak, pincérnek, felíróknak, adminisztrációs dolgozónak, muzsikosoknak, jóbarátnak, ismerősnek, amikor utolsó útjára kikísérte Ádit, az egykori délceg cigányprímást a pécsi központi temetőbe. Még nem is élvezte a nyugdíjat és máris búcsút kellett intenie az életnek. Ama ritka cigányprímások közé tartozott, akik nem a pénzért, nem a vendég megvágásáért, hanem magáért a nótáért, annak szépségéért muzsikálnak mindenkinek.

Nyolc éves volt, amikor a „száraz fával”: hegedűvel, annak húrjaival megismerkedett. Apja, nagypapa, minden rokona muzsikus volt, és ő is ezt a pályát választotta. Cimbalmozott, értett a nagybőgőhöz, volt már brácsás, prímás, fiatalkorában megjárta Olaszországot, és Itália kék ege alatt ugyanúgy gyönyörködtek zenéjében, mint Pécsen a Corso kávéházban, a Nádorban, a Pannóniában, a Béke sörözőben. a Royalban, vagy a Virágcsokorban...

Tizenkét éves korában már „bandában” játszott, zenekarban, vendéglőkben. Tizennégy éves volt, amikor már **Darázs Józsi** hírneves pécsi cigányprímás zenekarában muzsikált. Majd bekerül az öreg **Szalay Lajos** zenekarába mint se-

gédprímás, és amikor Pécsre jön a „nemzet csalóánya”, **Blaha Lujza**, Horváth Ádi az, aki zenekarával kíséri a Pécsi Nemzeti Színházban. S amikor Blaha Lujza mindörökre lehunyja szemét, megint csak ő az, akit táviratilag a fővárosban kérnek, hogy eljátsza a művésznő legkedvesebb nótáját.

Régen volt már mindez, s ha a vén cigány, az öreg cigány élne, talán azt mondaná, hogy igaz sem volt. S most itt fekszik a ravatalon. Koporsójába fia beletette mindazt, ami édesapját életében jellemezte; a sétatotját, a kalapját, s felső zsebébe a szemüvegét. Vigye magával a föld alá mindazt, amit életében olyannyira szeretett...

Megindul a gyászmenet a sírgödör felé, és a harmincöttagú cigány zenekar hegedűjén felcsendül az öreg cigány régi, kedvenc dala: „Most van a nap lemenőben...” **Dörömböző Géza**, a cigányzenekar szakosztály elnöke búcsúztatta:

– Ádikám – mondja –, muzsikád örökké élni fog!

Mindenki, aki csak ott van, letörli szeméről a könnyet. S a cigányzenekar most utoljára muzsikál annak, aki nem muzsikál soha többé. Kedvenc dalát játszá. És akik ott sírját körülállják, mind olyanok, akik sajnálják, hogy az élők sorából elköltözött a mindenki „Ádi bácsi”-ja.

Pusztai József
(Csemer Géza: Habiszti)

FOHÁSZ

Mikor szemedet az égre emeled,
a nap vörösen izzó teste gyöngyház ruhát ölt,
Megsebzett szíve vérének hamvát,
homokszemekbe zárva viszi a szél,
Hattyú nyakú kedvesem;
életem szelencéjébe zárva őrizlek,
szemem éhezi vakodnak látását,
nap mint nap enni kér;
Ó, bár kezed forrásával,
hűsítsenéd arcom,
Újjászületnék szívárvány bőrödön,
testet ölténék kócsagok nászában,
fényemmel vigyáznam lépteid,
Köldököd tükrében meghasad a hajnal,
kezeid között ragyog a nap;
a koldat én viszem vállamon,
Ó bár egyszer Veled ragyoghatnék...-
...- hattyú nyakú kedves.

Hogy szeress?

Szeress szerető szemeddel,
Vérző szíveddel,
Hogy érezzem ajkadat,
Hogy ajkamhoz tapad,
S lelkünk megfakad,
Hogy nyomot hagyjon az út porában
Égő szívek hajlatában.

Adj enni magadból,
Ajkadból, nyakadból,
Hogy érezzem a szenvedélyt,
Mely megragad, s el nem enged még,
Hogy érezzem melegét testednek,
Csillogását szemednek
Hogy nem jön a hajnal, jéghideg faggal,
De lelkünk, mindig virul
Ha szerelmünk virágba borul.

Kékestető, 1989. 08. 27.

Kutatóból főosztályvezető

Egyetemistáknak szakirodalom, kutatóknak elismert eredményesség, érdeklődőknek olvasmányos tudomány a megszámlálhatatlan, nevével fémjelzett szakmai cikk, tanulmány, kötet, dokumentum. Forray R. Katalin az oktatás, a kisebbségek, az iskolarendszer értő kutatója évtizedes munkásságával vívta ki azt az osztatlan tekintélyt, amellyel munkái előkelő helyen szerepelnek a diákok épülésére hivatott szakmai bibliográfiák felsorolásaiban. A neveléstudományok kandidátusa most átlépett a másik oldalra, s októbertől a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Kisebbségi Főosztálya vezetőjeként dolgozik. Elképzelései, szakmai tapasztalata és eddigi munkája kellően alapozzák meg programtervezetét. A megvalósítás már a holnap feladata.

– Hogy van, kedves Forray R. Katalin? Milyen érzés most olyan helyen lenni, ahol nemcsak felhívhatja a figyelmet a problémákra, de tehet is valamit a megoldásukért?

– Miután eddig a Tudományos Ügyek Főosztálya élén dolgoztam, nem ismeretlen előttem az államigazgatási szerepvállalás. Munkám során gyakorta kerültem szembe a kisebbség és különösen a cigányság problémáival, kutattam a lehetséges válaszokat, kerestem a megoldásokat. Így valóban nem idegen előttem ez a feladat, teljesen úgy érzem, tehetek is ezen a területen valamit. Ugyanakkor el kell ismerni, teljesen más dolog kutatni egy társadalmi csoport viszonyait, mint az ezzel kapcsolatos szervezetet igazgatni. Ez egy nehéz dolog.

– Mennyiben más ez, mint résztvenni a folyamatokban?

– Az igazgatás nem feltétlen gyakorlatot jelent, hanem ügyintézés, kormányzati szinten. Amikor kutatóként beszélgetek emberekkel, vizsgálom a problémákat, megpróbálok nyomára jutni a gondoknak. Itt viszont jogszabály-előkészítés, programok, tervek, jelentések készítése az elsődleges. A kapcsolatomban azonban megmarad, hiszen eddig is volt kutató kollégáimmal dolgoztam együtt, most is velük kell kialakítanom szakmai programomat. Ezért természetesen könnyebb lesz a viszonyom a szakértőkkel. Sőt, magam is fenntartom azt a lehetőséget, hogy részt vegyek más, tudományos feladatok vizsgálatában. Most azonban mód van ezek menedzselésével is foglalkozni. Ez sem kisebb feladat.

– Kikkel kíván együtt dolgozni? Gyakorta hangzik el az a vád, hogy ismert személyiségek, évtizedek óta, ugyanazt mondják, ugyanazoknak.

– Valóban tény, hogy nincsenek fiatalok, új arcok, új szellemiség. Mintha az egyetemről kikerülők nem érdeklődnének a szakma valós kérdései iránt. De ez a helyzet a cigány civil szervezeteknél is. Nem látni azokat a fiatalokat, akiknek tovább kellene vinni a szellemiséget. Ugyanazok a negyvenes-ötvenesek mondják a magukét, s mintha elfeledkeztek volna az utánpótlásról. Ténylegesen nincs reális válasz. Az eredményesség pedig igencsak megkérdőjelezhető. Nincs meg az az átütő siker, ami elvárható volna. Nem elég átgondoltak a programok, nincs meg az a szakmaiság, ami ezeket kellene, hogy jellemezze. Ez pedig komoly mértékben megnehezíti a munkát.

– Mi akkor a legsürgősebb teendő? Az OCKÖ véleménye szerint a cigányság polgárosodásához az oktatáson át vezet az út. Ez tehát a legfontosabb feladat?

– Az egész oktatásügyet kell áttekintenünk ahhoz, hogy kézzelfogható eredményeket érjünk el. Átgondolva az eddig elkészült tervezeteket, megtartva az elért eredményeket, szükségszerűvé vált egy fejlesztési koncepció kidolgozása. Az magába foglalja az egész oktatásügyet, ami természetesen nem ennek átszabását jelenti, hanem az egészében történő gondolkodást. Mint tudjuk, cigányfiatalok minden szinten megtalálhatók, az óvodától az egyetemig. Tagadhatatlan, hogy a felsőoktatásban számuk a cigányság lélekszáma-hoz viszonyítva meglehetősen ala-

csony, ám vitathatatlanul létezik. Ha külön kezeljük a kérdést, mint ahogy eddig ez jellemző volt, nem kapunk mérhető, megtervezhető eredményeket. Ha például az óvodát tekintjük, a valós eredmények eléréséhez mintegy húsz esztendő kell. Ez pedig óhatatlanul is pesszimizmust sugall a terület szakemberei számára. A siker elérése az általános iskolában is 10–15 év. A létező programok szinte egymástól elszigetelten egy-egy területet céloznak meg, közben pedig hiányzik az átmenet, a kapcsolat. A cigány fiatalok tanulnak az oktatás valamennyi szintjén, miért ne gondolkozhatnánk mi is ugyanígy?

– A cigányság, minden tévhiedelem ellenére, egyáltalán nem egységes, homogén csoport. Ugyanazok a problémák foglalkoztatják a tehetősebb családokat, mint a szegényebbeket?

– Egyáltalán nem. Nagyon sok projekt éppen ennek a tévhitnek az áldozata. Készültek egységes tervezetek a cigánygyerekek óvodai felzárkóztatására, miközben a tehetősebb családok, ahol már természetes, hogy a gyerek középiskolába jár, egyáltalán nem kívának ebben résztvenni. Egész más problémák foglalkoztatják a városi középiskolák felé tartó cigányokat, mint a vidéki, a létminimum alatt élő sokgyermekeseket. Azok a családok, ahol a mindennapi kenyér megteremtése a gond, nincs cipő az óvodába járáshoz, munkanélküliek, szinte a teljes reménytelenségben élnek, ott nem igazán hatékony egyetlen jószándékú projekt sem. Itt csupán összehangolt munkával lehetne eredményt elérni. Ekkor elengedhetetlen a népjóléti, a munkaügyi és a művelődési tárca illetékeseinek az összefogása. Túlzás volna csak az oktatásügyről várni a megoldást. Itt összehangolt cselekvésre, lakóhely és terület fejlesztésre, régiók együttműködésére van szükség.

– Sokak véleménye szerint a legfontosabb szint az általános iskola. Itt dől el, merre tart majd a fiatal.

– Az alapiskolai végzettség megszerzése elengedhetetlen minden fiatal számára. Miközben tehát szükség van itt is a különböző szakmai csoportok összefogására, valóban az oktatásra hárul a legnagyobb feladat. A gyerekek itt kell elsajátítaniuk azokat az alapkészségeket, jártasságokat, ismereteket,

melyek a továbblépéshez szükségesek. Megtanulja az egymás mellett élés technikáit, a tervezgetés, a jövőkép kialakítását, saját erejének felmérését. Ez vezethet a továbbtanuláshoz, a szakmaszerzéshez, az egyéni boldoguláshoz. Ha itt nem vesszük figyelembe azt az eltérőséget, amely a cigány fiatalokat, családjaikat jellemzi, valamennyi program csupán elképzelés marad.

– **Napjainkra mintha beszűkült volna a szakmaszerzés lehetősége is.**

– A szakképzés átalakulása magával hozta annak lehetőségét, hogy sokan, közöttük többségében cigányfiatalok kiszorulnak a képzésből. Mintha elfeledtek volna a programkészítők, hogy nemcsak felsőfokú szakképzésre, többszámú pályakezdekre volna szükség. Ezért tartom kiemelkedő fontosságúnak a Phare-program meghirdetett szételátását, a halmozottan hátrányos helyzetűek szakmatanulásának elősegítéséről, mert feltételként jelöli meg egy szakmai-társadalmi konzorcium, vezető testület létrejöttét. Ebben a tekintetben úttörő jelleggel bír a szolnoki „Roma Esély” Alternatív Alapítványi Szakiskola, amely létrejöttének első percétől kezdve egy konzorcium támogatásával működik. Ez magában foglalja a szakmai szervezetek mellett a munkaadók-munkáltatók oldalát is, írásos garanciát vállalva a végzős diákok elhelyezésére. Amennyiben a modell elterjedése már gyakorlattá válik, a leendő projekt-vezetőnek ezt a konzorciumi formát kell, elsősorban kialakítania, erősítenie. Ehhez minden támogatást érdemes megadni.

– **Amelyik cigány fiatal magasabb végzettséget kíván szerezni, megtalálja az ehhez vezető utat. De mi lesz azokkal, akik nem tudnak továbblépni, nem tudják, hogy egyáltalán fogadják-e őket bármiféle iskola is?**

– Valóban jelentős számban vannak olyanok, akik az általános iskolát éppenhogy befejezték, dögöggel, elégséggel, a remény legcsekélyebb jele nélkül és várják, mi lesz velük. Azt a szakképzést, amely valahol egyfajta szociális funkciót is betölt, mindenképpen erősíteni kell. Az Országos Képzési Jegyzékben számos olyan szakma szerepel, melyet nyolc általános iskolai végzettséggel elsajátíthatnak a fiatalok. A szakiskolai oktatási forma ebben nyújthat jelentős segítséget. A legfontosabb azonban az, hogy ezek a végzett szakmunkások állást kapjanak, olyan ismeretekkel legyenek ellátva, amellyel akár vállalkozók is lehetnek. A szakképzésben tehát azokat a projekteket kell támogatni, amelyek a munkaügyi központoktól a helyi vállalkozókra át az önkormányzatokig bevonják a mun-

kaadókat is a programba. Így lehetővé válik a gyerekek elhelyezése, munkához juttatása, nyomon követése. Ma ezek a megoldások a hatékony és indokolt számukra a támogatás.

– **Érettségit adó iskolákban azonban még mindig alacsony a cigány fiatalok száma. Lehet-e ezen változtatni?**

– Valóban egyfajta pozitív diszkriminációs megoldásra volna szükség, amely lehetővé tenné, hogy a tanulni akaró és a magasabb iskolai végzettségért tenni is akaró cigányfiatalok nagyobb számban jussanak be a gimnáziumokba, szakközépiskolákba. Itt azonban felmerül egy másik probléma. Az a cigány identitástudatot erősítő interkulturális nevelés, ami az alsóbbfokú intézményekben elengedhetetlen, itt már nem indokolt. Ezekben az intézmé-

Forray R. Katalin

nyekben versenyképes tudást oktatnak a mai piaci viszonyokra felkészítve. A fiataloknak ezeket a követelményeket kell elsajátítaniuk. A kultúra ápolása, az önazonosságtudat kialakítása, meg erősítése már nem feltétlenül az oktatási rendszer feladata. És itt lép be az oly gyakran emlegetett civil szféra szerepe. A tehetséges és jól tanuló fiatalok szabadidejükben menjenek el a kulturális, hagyományápoló vagy társadalmi-politikai kérdésekkel foglalkozó szervezetekbe, vegyenek részt olyan programokon, melyekkel erősíthetik hovatartozásukat. A szervezetek pedig ösztöndíjjal támogassák ezeket a gyerekeket. De ne elvitenül, automatikusan, hanem feladatokkal, elvárásokkal együtt. Az anyagilag is támogatott ifjú vezessen klubot, táncklubot, írjon a szerve-

zet lapjában, végezzen közösségi munkát. Ezt jelenti a civil szerveződés, ez biztosítaná az utánpótlást, a fiatalok jelenlétét, amely oly nagyon hiányzik. Ez azonban nem iskolai oktatási program.

– **Hová tűnik akkor a felzárkóztatás, a hátrányok lefaragása?**

– Ezen a szinten már nincs szükség felzárkóztatásra. Azok a fiatalok, akik a középiskolában érettségire készülnek már nem igénylik a hagyományos értelemben vett felzárkóztatást. A pozitív diszkrimináció azt jelenti, hogy számítástechnikai, vagy nyelvi felkészítést preferál, tankönyveket, otthoni számítógépet biztosít, nyelvtanfolyamot fizet. külföldi tanulmányutakat finanszíroz. Lásson világot, beszéljen más országok embereivel, lássa a polgárosodás útját, eredményeit. Tanuljon belőle, sajátítsa el ezeket a technikákat, hozza haza a látottak tapasztalatait. És számoljon be az őt kiküldő szervezetnek, hasznosítsa a tudását. Nem segélyre, hanem a tudás megszerzésére van szükség. A középfokú oktatás erről szól.

– **A felsőoktatás, az értelmiségképzés gyakorta fordul a fiatalok helyett a középkorúakhoz. Számos olyan képzés van, ahol felnőttek ülnek a padokban, lapozzák a könyveket.**

– A felsőoktatásban elsősorban a fiataloknak kell helyet foglalniuk. Hamis úton jár, aki erőlteti a középkorúak mindenféle tanfolyami jellegű továbbképzését, elhitetve a világgal, hogy ez középfokú végzettséget ad. Az értelmiséggé válásnak nem ez az útja. A támogatás ez esetben az lenne, hogy a felvételi pontszámoknál a minimum megközelítése már esélyt adna a cigány fiataloknak a bejutáshoz. A civil szervezetek, a közalapítványok, a pénzbeni támogatással bíró illetékesek tanfolyamokat fizetnének ki, technikai eszközöket biztosítanának, oktatási-kulturális szolgáltatásokat finanszíroznának ezeknek a diákoknak. Ez természetesen csak komoly egyeztetés és meggyőzés után válik lehetővé. A Kisebbségi Főosztály és munkacsoportja felvállalja ezt a tervet, hiszen az egyetemek, főiskolák, de még a gimnáziumok is komoly mértékben lehetnének fogadókészek. Ha sikerül ezt megértetni a felsőoktatás illetékeseivel és magukkal a fiatalokkal is, meggyőződésem, hogy a bejutás és a bennmaradás sokkal könnyebb lesz számukra. Ebben a munkánkban pedig komoly mértékben számíthatunk a cigányság sorsáért tenni is akaró szervezetekre. Ők is erősödnek ezáltal.

Cs. B.

SEMMIT HOZÓ HOLNAP

Orsós Zoltán felesége **Melinda** egy homályos ablakból leskelődik kifelé, miközben párhónapos csecsemőt tart kezében. Mozdulatlan arcán látszik, hogy szinte gyermek még, az életet csak most kezdi, s hogy milyen nehéz körülmények között arról így beszél:

– A férjem itt lakott Gilvánfán én csak egy éve költöztem ide. Az iskolában ismerkedtünk meg, én tizennyolc, a férjem tizenhét éves és most egy tanfolyamra jár, de hogy hová, azt nem tudom. Ezt a házat hatvanezer forintért

Melinda homályos ablakon át szemléli a homályos jövőt

vettük meg. Máshol nem lehetett volna ilyen olcsón kapni. Így is elég kevés jövedelmünk van. A családi pótlékból, gyesből élünk, illetve a férjem kap a GYIVI-től kilenczet és a Soros Alapítványtól tízezer forint ösztöndíjat. A kisgyermekünk négy hónapos és a családunk sem tud segíteni. Az édesanyám Baksán lakik, ami kb. húsz kilométerre van innen. A férjem édesanyja meghalt szeptemberben, az apja itt lakik, a telepen.

– **Maga nem cigány. Mit szóltak a szülei, hogy cigány fiút választott?**

– Valószínűleg nem engedték volna meg, hogy hozzá menjek, ezért két és fél év után megszöktem vele. A szüleim kerestettek rendőrökkel, végül mi mentünk haza. Édesapám egyébként már meghalt, felakasztotta magát. Anyám családi pótlékból és özvegységi nyugdíjból neveli a testvéreimet. Mi is szeretnénk még egy gyereket.

– **Hány helyiségből áll ez az épület, mivel fűtenek?**

– Egy szoba, konyha van a házban. Kályhával fűtünk, és azon is főzök. Ha van mit. Összesen huszonegyezer forintból élünk, és ez nagyon kevés. Egy hónapban egyszer tudunk húst főzni. Általában krumplit eszünk. Most jobb lesz egy kicsit, mert a Soros Alapítványtól visszamenőleg fogunk pénzt kapni. Hónap elején szoktunk bevásárolni. Szerényen élünk, de kölcsönkérni nem szoktunk. Elég nehéz, de nem halunk éhen, meg aztán nem is főzök mindennap.

*

Orsós Györgyné két izzó szemű, gyönyörű gyermekével ismerkedtem meg először. Akár a falu hírmondói is lehetnének. Az öt éves kisfiút kérdeztem sem kell, ismeretlenül is ismerősek tekint. Ő mutat be az édesanyjának is.

– Négy gyerekes anya vagyok. A férjem jövedelempótló támogatást kap, én meg anyaságít. Hát ebből a pénzből élünk hatan. A férjem vállal alkalmi munkákat, így egy kis pénzt össze tud szedni az ember.

Orsós Györgyné és gyermekei

– **Szép házuk van, nagyon szép a kertjük is.**

– Nagyon szeretem a virágokat, de mostmár elnyíltak. Kardvirágtól kezdve mindenféle volt.

– **Óvoda, iskola milyen?**

– Hát most az óvoda az jó. Szünetelt egy kicsit, mert nem volt kajájuk a gyerekeknek. Az iskolával nem nagyon vagyok megelégedve, mert hazajönnek a gyerekek, délután nincs foglalkozás. Két tanár van négy osztályra. Ez szerintem kevés. A tanárok is bejárnak. Az egyik Pécsről, a másik Drávafokról.

– **Milyen szórakozási lehetőségeik vannak?**

– Semmi. Kultúrház az van, csak műsor nincs benne. Pedig a zenét azt nagyon szeretjük. Azt hiszem 2-3 hónapja volt itt a Kályi Jag, és még né-

Gilvánfa valamikor az Ormánság ékszerdobozza lehetett...

hány együttes, meg volt egy képkiallítás.

– **Cigány együttes nincs a faluban?**

– Volt, de szétbomlott. Anyagilag senki nem támogatta. Pedig nagyon jól énekeltek.

– **Régen milyen volt az élet Gilvánfán?**

– A rendszerváltozás után fordult a helyzet rosszra. Soknak még egy betévő falatja sincs. Sok betörés is volt emiatt. Volt olyan időszak, hogy hat hónapig fizetésképtelen volt az önkormányzat. A kisebbségi önkormányzat segített a beiskolázásnál. 7500 forinttal támogatták azokat, akik tovább mentek tanulni. Én örültem ennek, mert a nagyfiamnak igen sokba került a beiskolázása. Az önkormányzat is segített.

– **A templom működik?**

– Elég rossz állapotban van. Hetente egyszer, vasárnaponként jön a pap. Én el szoktam menni. Katolikusok vagyunk.

*

Balogh Istvánné egy hosszú, gangos ház előtt mos, egy kétév körüli göndörhajú kisgyermek mezítelen alsótesttel szaladgál mellette. A gyerek egy-egy megmozdulására ingerülten reagál, miközben teszi a dolgát. Ingerültsége kis-

Se ablaka, se ajtaja

sé elbátortatlant, de mégis bemegyek hozzá.

– **Beszélné magáról, az életükről?**

– Ó milyen híres lett Gilvánfa! – mondja, de azért mégiscsak elkezd a bemutatkozást.

– Öten lakunk ebben a házban, a két gyerekkel, a férjemmel, és a férjem testvérével. A férjem most dolgozik, nap-számba krumplit szed. Én gyst kapok és családi pótlékot. Összesen harmincezer forintból élünk. Nagyon szűken van meg a mindennapi betévő falat. Húst még látni is régen láttam. Nézzen körül ebben a faluban, nagyon nagy a szegénység. Jó lenne elköltözni innen, de a férjem nagyon ragaszkodik ehhez a helyhez, mert ő itt született. Én Alsószentmártoni vagyok. Negyedik éve vagyunk együtt, előtte egy másik ember volt a férjem, tőle is van egy fiam, de őt a volt anyósomék nevelik. Itthon is van egy két és fél éves, illetve egy pár hónapos gyerekem. Ez a ház szükséglakás, mert a telepen lévő ház összedőlt, azért jöhettünk ide. A szüleim sem tudnak segíteni, mert ők is nagyon szegények, meg külön is élnek. Van négy testvérem. Ők azért jobban élnek mint én. Mi is haladhatnánk, de ebben a faluban nem lehet semmit sem kezdeni.

Gilvánfa szinte egy utcába tömörült falu, ahol a lakosság kilencvennyolc százaléka cigány származású. A faluhoz közelítve, csend fogadja a látogatót. A házak úgy állnak egymás mellett, mint akik már feladták és bár érzékelik, hogy

Orsós Lajos egy hónap alatt építette fel a házát

falaik között még emberek élnek, olyan csendesen várják a jóval egyáltalán nem kecsegtető jövőt, hogy az ember azt hinné üres épületek. S hogy mégsem azok, arról csupán az tanúskodik, hogy némely teraszon az asszonyok mosnak, a házak előtti padokon beszélgetnek, illetve egy-egy cigánydal hangfoszlánya eleveníti meg a környéket. Mindenesetre így, vagy úgy, de várják a semmithozó holnapot.

Keressük a falu központját s meglátva a templomtornyot elindulunk annak irányába, de valahogy sehogy sem találjuk, míg végül kétszeri próbálkozás után rájövünk, hogy már elhaladtunk mellette. Köszönhető ez annak, hogy a templom olyan szerény, hogy rögtön egy közmondás jut az eszembe: „szegény, mint a templom egere”, s mindjárt hozzá is gondolom, hogy e templom egere igencsak szegény lehet hiszen ennek a toronynak sem ablaka, sem ajtaja.

A gyermekek nagy része az utcán lödörög s elég könnyen beszédbe elegyednek velünk. Az egyik kisfiú például arról beszél, hogy a múltkor kinn aludt az országúton, mert az apukája elzavarta őket. A másik fiú nevetve teszi hozzá: – Igen, meg tőlünk lopott egy kanál zsírt és mind befalta – ezt követően majdnem összeugranak, megmozdulásuk mögött nem gyermeki indulatot látok. Tovább beszélgetünk, s kérdésemre, hogy szerintük az életben mi a legfontosabb a pénzt és az eszeséget választják s amikor a lelki gazdagságról kezdek beszélni, már az elején elakadok, mert az egyik kisfiú megkérdezi: – Néni mi az a lélek?

B. Kóté Lilla – Paksi Éva
Fotó: Pálfi Elvira, Pozsa József

Merre tovább, Gilvánfa?

„MA MÁR SE MUNKÁNK, SE NEVÜNK...”

Gilvánfa az Ormánság ékszerdobozza lehetett. Valamikor. Ma már „az ormánsági cigányoknak nagy esélyük van arra, hogy egyre jobban kiszoruljanak a kistérség társadalmából azzal, hogy a társadalmi létezés nélkülözhetetlen életfeltételeik gyorsuló ütemben csökkennek, vagy szűnnek meg. Ezek közül a legalapvetőbb hiány a munkalehetőségekben van. A 360 fős település 98 százaléka cigány. A 360 fős település 99 százaléka munkanélküli. Az ínséges időt megelőzően a pécsi bányákban, a baromfifeldolgozóban, az építőiparban, a helyi tsz-ben és az erdőgazdaságoknál dolgoztak. 1991-ben a súlyos munkanélküliség csökkentésére az Ormánság Alapítvány kidolgozott egy programot. Az ígéretes kezdeményezés, például az önellátó családi kiskertek kialakítására, a helyi cigány kultúrához kötődő kisipari tevékenység megszervezésére, nem járt sikerrel.

– A szociális körülményeink nagyon rosszak. És azért mondtam, hogy körülményeink, mert itt mindenki beletartozik, ebbe beletartozom én, bele tartozik az én családom, vagy az én rokonom is – mondja **Orsós János** polgármester. A munkalehetőséggel nem lehet eldicsekedni, mert a rendszerváltás igen rossz helyzetbe sodorta a cigányságot, nem csak a mi községünkben, de más községekben is. Ma már se munkánk, se semmink, és ne mondjam, hogy a bűncselekményes kérdés meddig fajult el Gilvánfán.

– **Meddig fajult el?**

– Kérem, 1996 januárjától 16 rendbeli betörés volt a boltunkban, ami eddig soha nem volt. Érdekes módon a falat bontották ki, és úgy mentek be.

– **A kirakat üres. Talán az üzlet is?**

– Nem, az üzlet nem üres. Sajnos, odáig jutottunk, hogy az önkormányzat kutyás őrökkel őrizteti az üzletet, mert nem akarjuk, hogy prédának legyen kitéve a falu.

– **Pályázatokkal próbálkoznak-e enyhíteni a problémákon?**

– Természetesen. Kaptunk egy pályázatot a Népjóléti Minisztériumtól, egy földprogramos pályázatot. Én nem gépekre pályáztam, hanem a megélhetés céljára, ennek a közel 150 gyereknek. Beadtam a pályázatot, abban a reményben, hogy ez a község halmozottan hátrányos helyzetű, és száz százalékosan biztosra vettük, hogy ezt a pályázatot megnyerjük, és akkor ebből valamennyire élni tudtunk volna. Kérem, beadom a pályázatot, és olyan választ kaptam a

Orsós János polgármester

Népjóléti Minisztérium egyik munkatársnőjétől, hogy nem megbízható a képviselőtestület, és ezt a pályázatot az idén nem áll módjukban támogatni. Most mit mondjak akkor erről az egész karról, amikor ennyire bizalmatlanok? Miért nem vizsgálták felül az esetet, vagy előtte, és ne azzal álltak volna elő, hogy nem megbízható a testület, vagy bármelyikünk ebben a hivatalban.

– **A Magyarországi Cigányokért Közalapítványról tudnak?**

– Tudom, hogy van ez a közalapítvány. Őszintén meg kell mondanom, hogy a munkahelyteremtéstől való csódtól fél az ember. Én elkezdtem egy kétféle forintos beruházást, és nem lesz majd ember, aki azt a munkát, amire vállalkozunk, megcsinálja. Egyet meg kell mondani! Én még ennyi szegyet soha nem nyeltem le, mint ebben a 6 évben. Kétfélekkel és vállalkozókkal próbálkoztam, hogy munkát keressek a jövedelempótló mellett, ugye hát

nem szabályos, de megpróbálkoztam ezzel is, az embereket elvittem olyan munkahelyekre, ahol ismertek és megbíztak bennem. Valójában nagyon jól ment az első négy év, de ez a második négyéves ciklus valahogyan nem jött össze. Szóval több munkával jártam úgy, hogy az embereket elvittem, és ők sajnos nem álltak ki a munka mellett, annak ellenére, hogy itt ilyen rossz viszonyok között élnek. Volt arról szó, hogy valami gépeket lehetett volna megvásárolni, és raklapokat készíteni. Igen ám, de a gép nyolcmillió forint, és ezt össze kellett volna kéregetni, ilyen olyan minisztériumokba járni. Előzetesen beszéltem az emberekkel, és úgy láttam, hogy nem akarnak dolgozni.

– **Gilvánfának mennyi a költségvetése?**

– Idén 26 millió 700 ezer forintra költségvetésre lett volna szükség, ezzel szemben durván 22 millió lett. Részen azért kaptunk ennyit, mert még a tavalyi évből maradtak adósságaink. Tavaly 32 közhasznú munkásunk volt és hadd ne mondjam, hogy mennyire padlóra tett bennünket. Kaszálgattak, szemetet gyűjtöttek, szépítették a falut. Erre 22 olyan fiatal vettem fel, akik nem lehetnek jövedelempótlósok, nem volt munkahelyük előtte. Azzal próbálkoztam jó reménnyel, hogy hát ha ki tudom őket vinni egyéves foglalkoztatásra és majd még az életben ők is kaphatnak valamit. Amit tettem nem bánom, még akkor sem, ha ebből az önkormányzatnak hiánya lett. Ez kb 2 millió forintot jelent, de tudom, hogy kiken segítettünk általa. Olyan fiatalokon, akiknek nincs esélyük. Pangás az egész életük. Van szép művelődési házunk, de még oda nem jutottunk el, hogy székeket tudjunk bele venni, meg hát amit kellene. Ez egy olyan falu, ahol az összrakosság az önkormányzat terhére van, akár az iskolát, akár az óvodát, akár az öregeinket nézem, akár jövedelempótlós, akár mint dolgozókat vesszük. Itt közel 130-150 ember az, aki az önkormányzat terhére van. Ezen felül intézményt működtetni, hát ezekre ne mondjam, hogy mekkora pénz van. Más ezt látni, itt élni, és itt tapasztalni a dolgokat.

Paksi Éva

Fotó: Pozsa József

SZÉGYENKEZTÜNK

Ismét dolgavégezetlenül távoztunk, mert szeptember 30-án is sikertelenségbe fulladt az Észak-Kelet-Magyarországi Cigányszervezetek és Önkormányzatok Regionális Érdekegyeztető Fórumának tanácskozása Nyíregyházán. Érdemes lenne egyszer megnézni mi van a szép, hosszú, hangzatos cím mögött. Egy dolog bizonyos: ha be is van jegyezve cégbíróságon egy szervezet, még nem jelenti az elismertségét, azt, hogy a cigány közvélemény be és elfogadta.

Legalábbis ezt bizonyítja a már említett szégyenteljes szereplés, amelyen írd és mond, a nem cigány meghívottakkal együtt alig nyolcan(!) jelentek meg e hatalmas régióból, ahol, ha csak a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében tevékenykedő cigány önkormányzatokat számolom, legalább félszáz képviselőjének kellett volna ott lenni.

Ha jól emlékszem, egyedül a nyíregyháziak képviselték magukat, s rajtuk kívül egy cigány szervezet vezetője az MCDSZ képviselőjében. Ám fontosnak tartotta részvételét a Munkaügyi Központ nyíregyházi vezetője és a város rendőrkaptányja, akik ha nem is hangoztatták csalódottságukat, tudták: nem ezt várták.

Bár a meghívóban 8 téma szerepelt. Olyan fontos napirendek, hogy közülük egy is elegendő lett volna, hiszen valamennyi komoly felkészültséget igénylő kérdés. Ime: Cigány gyerekek beiskolázása és óvodai elhelyezésük, térítési díjak értékelése. A cigányság társadalmi helyzetének megvitatása. A cigányság munkahely-teremtése a kis- és közép vállalkozásokban. A cigányság integrálódása a de-

mokráciában. Közbiztonsági szemlélet a cigányság részéről. Mit tesz a cigány önkormányzat a cigányságért? Hozzászólások, egyebek. Helyi és települési önkormányzatokkal való együttműködés.

Egyetlen témáról sem hangzott el egy értelmes, átfogó tájékoztatás, beszámoló. Egyik előadó meg sem jelent. Két szervezet vezetője válaszolgatott, felelgetett egymásnak, a parlamentarizmus legelemibb elveinek mellőzésével. Égtünk, szégyenkeztünk a nem cigány meghívott vendégek előtt. Ez az eset bizonyította, hogyan nem szabad szervezni, s miként fullad semmitmondásba a felkészületlenség. Nem az első próbálkozása volt ez a tanácskozás az említett, valójában csak papíron létező, bár bíróságon bejegyzett szervezetnek. Ezek tudatában joggal merül fel a kérdés: vajon kik, milyen cigányszervezetek állnak az említett „csúcshivatal” mögött, s tömörít-e egyáltalán szervezeteket, működik-e, vagy csak a neve van meg?

Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat alelnökeként kötelességemnek tartottam, ha már egyszer meghívom ott legyek, s tájékoztassam a megjelenteket az OCKÖ munkájáról, terveiről. Megtettem. Örültem volna, ha a régióból legalább félszáz cigányvezetőnek, önkormányzati képviselőnek mondom el. Nem rajtam múltott. S ilyen esetekben gondolkozik el az ember újra és újra, amikor illetékesek 200 vagy még több cigányszervezetről beszélnek. Valóban ennyi lenne? Bíróságilag bejegyezve talán még több is. Az életben azonban talán még a fele sem. Már amennyi él, dolgozik, és fel is tud mutatni valamit.

A többi fantom szervezet.

(fk.)

Galéria

Örül a lelkem. Átléphettem öreg cigány emberként az első szolnoki cigány iskola küszöbét. Érzéseimet nem tudom megosztani, csak meg- és újraélni, s minden acsarkodás ellenére – mert még lesznek! – elismerni azok emberfeletti erőfeszítéseit, akik ki-küzdötték a „Roma Esélyt”, s ha küszködve-bugdácsolva is, de élvezik a sikert, amelyet oly sokan sajnos irigyelnek.

Ott, a látogatás során, Ági osztályában erősödött meg bennem a gondolat, miután láttam a cigány vezetők fotóit, néhány cigány szerző művét, s hallgattam okos szavait az identitásról, hogy jó lenne, ha kialakítanának egy iskolagalériát. Itt és most ezért szólok. Kérem a cigány szerzőket, írókat, költőket, publicistákat, festőket, faragókat s mindenkit, akinek köze van a cigány művészeti életéhez-világához, hogy keressék meg a szolnoki

„Roma Esély”-t, ezt az egyedüli iskolát, s ajánlják fel egy-egy művüket.

Nem keresem az okát, de tapasztalom: meglendült az élet a cigány szerzők körül. Szegénységünk ellenére örömdetesen szaporodnak a művek. Kezemben tartom a napokban érkezett **Kovács József Hontalan**: Sequoiabeszéd című csinos, műves kötetét, s postámból előkerül egy meghívó. Az Osiris Könyvesbolt hív **Szepesi József**: Paloták és putrik c. kötetének bemutatójára, mely a költő és publicista cigány témájú írásait gyűjti egybe és nyújtja át egy beszélgetés keretében, amelyet a tapasztalt József Attila-díjas irodalomkritikus, a cigány szerzők kiváló ismerője **Kárpáthy Gyula** folytat a szerzővel. Újabb munkákon dolgozik **Lakatos Menyhért**, s tudomásom szerint **Osztójkán Béla** is. Több szerző műve van nyomdában, dolgoznak fafaragóink, festőink. Termékeny időszakot élnek a cigány értelmiségiek. És ez örvendetes.

Idejében szólok. A már megjelent és készülő új kötetekből a „Roma

Esély” iskola feltétlen szerezzen be néhány kötetet, alakítsa meg saját galériáját. Fontos, hogy a megjelent művek közül az arra alkalmasak szerepeljenek a tantervekben is, mint ajánlott irodalomnak stb. Legyenek ott a cigány újságok, folyóiratok, képek, szobrok. Fontos, hogy e művek szerzőit a tanulók megismerjék. Fontos lesz ez a galéria a cigány identitás erősítésében, kulturális értékeink megbecsülésében.

Elképzelhető, hogy esetenként az iskola egy-egy mű szerzőjét meghívja, s megismertesse a diákokkal. Ez nagy élményt jelent számukra. Ez az iskola egyedi, s ez az egyedisége, különlegessége azzal is jár, hogy olyan kísérleteket is végezzenek, amelyekkel a fiatalok politikai felkészültségét, emberi helytállását, értéktérítő képességét is növelheti. A „Roma Esély” erre is esély.

Legyen ez a megalakítandó galéria a cigány értelmiségnek és politikusaiknak népszerűsítő műhelye.

Farkas Kálmán

Nagykanizsai oktatási program a cigányságról

Tóth Melinda 8. osztályos tanuló azokról a tavalyi osztályfőnöki órákról beszél, amik egészen másképpen zajlottak le, mint a megszokottak. A cigányokról hallott, hogy az egy népcsoport, hogy beilleszthetők egy középkori népvándorlásba, hogy nyelvi csoportokat alkotnak. Osztálytársai között nincs cigánytanuló, az iskolában viszont igen, úgy 10–12-en. Félénken meséli a nagyhangúak letorkoló véleményét, de osztálytársainak többsége kérdezősködött, őszintén érdeklődött. Melinda számára a legérdekesebb az volt, hogy a cigányok éppen úgy rendelkeznek autonómiával, mint nagymamája falujában a horvátok.

A Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat irodájában Melinda és a többi kanizsai tanuló véleményét és a helyileg készült cigány oktatási program lényegét próbáljuk összegezni. A beszélgetésen az újságíró partnerei: **Teleki László** a helyi CKÖ elnöke, **Szirmai István** és **Kardos Ferenc** a program szervezői, valamint **Farkas Tibor** népművelő.

Teleki László: Nem állítjuk, hogy az általunk készített segédanyag teljeskörű, tudjuk, hogy majd folyamatos bővítésre szorul, de hiszünk abban, hogyha kimegyünk az általános és középiskolákba: osztályfőnöki, történelem, anyanyelv vagy ének órákon beszélgetünk a gyerekekkel, akkor ennek az igen fontos kultúrákövetítő terepnek a lehetőségeit ki tudjuk aknázni. A gyerekek többsége a családban, az utcán és sokszor az iskolában is csak elmarasztaló véleményeket hall a cigányságról. Ezt a közeget befogadóvá szeretnék tenni, s a befogadás útján az első lépcső a tájékoztatás, ezután következhet a megértés, majd az elfogadás.

LD: Milyen lépések előzték meg az oktatás beindítását?

Kardos Ferenc: A szociometriai felmérések után meghatároztuk a stratégiát. Majd értekezleten tájékoztattuk az iskolaigazgatókat, helyben is mindegyik konzultáltunk velük. Megbeszélésünk alapján, kérésünkre minden iskolában összekötő tanárokat bíztak meg, s ezután már csak a technikai és szervezési feladatok maradtak.

Teleki László: Az iskolánkénti beszélgetéseken megállapodásokat kötöttünk az etnikai normatív támogatások felhasználásáról és a klubrendszer be-

indításáról is. Az oktatásban a szerzőkön kívül részt vett népművelő, tanár, újságíró. Tapasztalataink szerint a felső tagozatok 5-7 osztályaiban igen pozitív volt fogadtatásunk, talán csak a 8. osztályok voltak egy kicsit visszafogottak. A középiskolákban élénk vita bontakozott ki, gyakran a 45 percet is túllépték a foglalkozások.

LD: Tulajdonképpen milyen részekből állt össze ez a program?

Szirmai István: Amikor Kardos Feri barátommal hozzáfogtunk ehhez a nagy munkához, akkor tulajdonképpen egy teljes, átfogó képet kívántunk felrajzolni. A gyerekek jószerivel egyálta-

lán nem tudják kik is a cigányok, csak a felnőttek értékítéleteinek valamiféle birtoklásával rendelkeznek. Ezért nagy gondott fordítottunk arra, hogy a népiismeretkörökben egyaránt helyet kapjon a cigány történelem, a cigány nép tagozódása és hagyományai. Valamennyi tanórán nyomatékkal elhangzott, hogy azért tudunk keveset ennek a népcsoportnak a történetéről, mert nagyon kevés történeti forrás áll rendelkezésünkre, mert a cigányság magáról nem írt, csak róla írtak - de ritkán -, s mivel sem hódító, sem államalkotó nép nem volt, a felhasználható források száma is kevés.

LD: Ebben a hatalmas ismeretanyagban néhány tanóra erejéig, s egy kívülről jött előadó közreműködésével elvezik a gyereket.

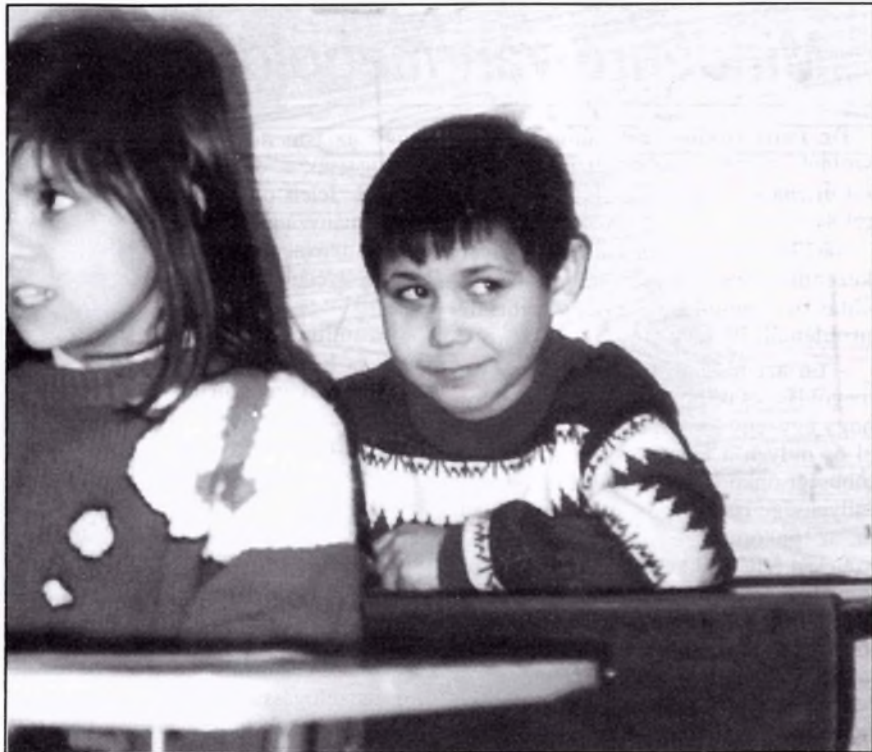
Kardos Ferenc: Ezt mindenképpen szeretnénk volna elkerülni. Nagyon kellett súlyozni az ismeretanyagot, persze gyakran a gyerekek érdeklődése is irányt szabott a mondanivalónknak. Az előadók – akik a szerződéseken kívül vállalták ezt a nemes feladatot – a teljes oktatási program birtokában tarthatták csak meg a tanórákat, mert soha

nem tudhatták, hogy milyen kérdést kapnak. Azokban az iskolákban, amelyekben én jártam, a gyerekeket nagyon érdekelte a cigány nép tagozódása Magyarországon. A törzsi, nemzeti-ségi tagozódás, az ennek megfelelő nyelv, a foglalkozások sokszínűsége, és az ezt követő életmód. Történelmi példák után kérdezősködtek, olvasmányélményeket hoztak elő. Például, hogy háborúk idején hol volt a cigány mesterek helye, s a búcsús, a zenész, vagy akár az aranymosó foglalkozás hogyan is öröklődik nemzedékeken keresztül.

Farkas Tibor: Mivel én népművelő vagyok, ezért természetesen a cigány néphagyományokról és a népköltészet-ről tartottam órákat. Elmondhatom, hogy mindenütt nagy érdeklődés kísérte ezt a témát. A mesék, a mondák, a furfangos történetek, de a babonák is valahogy, valamilyen rétegben, valamilyen elemei szerint ismertek voltak a gyerekek előtt. Próbáltam érzékelteni, hogy azért is olyan sokszínű ez a kultúra, főként a cigány népmese, mert mindig a hallgató - aki nem csak cigány, de nemesúr is lehetett - igényeihez, figyeleméhez alkalmazkodott. Mindig volt nálam Bari Károlynak vagy Lakatos Menyhértnek egy-egy kötete, s ezekből is szívesen hallgattak a gyerekek. A kanizsai sok nép- és képzőművészeti tárlat hozzájárult ahhoz, hogy a népi kismesterségek, a helyi cigányfestők és alkotásaik egyfajta megközelítést adják a cigányság kultúrkörének.

Szirma István: Talán a jelen aktuális beszédtemái váltották ki a legna-

gyobb vitát: a könnyű-e cigánynak lenni, a választanál-e cigány barátot, házastársat - kérdések. Őszintén kellett beszélnünk a másság, az integrálódás, az asszimiláció kérdéseiről, a mai roma politikáról, a jelen és jövő minden kérdéséről. Különösen középiskolában érzékelték jól a gyerekek, hogy a többség-kisebbség viszony rendszerében hol foglal helyet a cigányság, hogy a Magyarországon kialakult jelenlegi szociokulturális hátrányok hová is ve-

zethetnek. Ezeket az órákat általában sikerült úgy zárunk, hogy az *erkölcs-nek* az a feltétele: megoldható kell, hogy legyen a cigánykérdés.

Mint a program egyik alkotója, napi adaptálója, mint a helyi CKÖ tagja - ismerve a többi oktató véleményét - csak azt mondhatom, hogy meg kell kapnunk minden erkölcsi és anyagi támogatást ahhoz, hogy ez az oktatási program ne rekedjen meg a helyi kísérlet szintjén, hanem országosan is elfogadott pedagógiai módszertani segédanyag legyen.

Ezután **dr. Kotnyek István** a Zala Megyei Pedagógiai Intézet vezetője mondta el véleményét az oktatási segédanyagról: Rendkívül tisztességes és dícséretes már maga a kezdeményezés is. A program minden lényeges témakört felölel, amely nemcsak közérdeklődésre tarthat számot, hanem illeszkedik a Nemzeti Alaptantervben foglaltakhoz. Ugyanakkor mértéktartó, nem sokat, de alaposan merít. Itt megvalósulhat a „magamat jöttem megmutatni, én a cigány, mi a cigányok.” Talán ennél is tovább lehetne menni. Cigánykézbe is nagyon való ez az anyag, segíti az önismeret, a helyes én-tudat kialakulását, hogy majd a jövő magyar társadalmában az én és a másik kapcsolatában új minőség jelenhessen meg.

Büki Erzsébet

(A felvételek csak illusztrációk, nem a helyszínen készültek.)

„Mindenre van megoldás, csak hozzá kell állni”

Dr. Pálfi Miklós 1996. július 22-től a szolnoki cigány kisebbségi önkormányzat új elnöke. Terveiről, eddigi munkájáról kérdeztük.

– Milyen terveid vannak az elkövetkezendő időre és szerinted van-e megoldás a szolnoki cigányság szociális problémáit illetően?

– Én azt hiszem, hogy mindenre van megoldás, csak hozzá kell állni. Fontos, hogy egy-egy koncepciót kikészítenek el és milyen a felkészültségük, illetve a többségi önkormányzattal való kapcsolat milyensége is lényeges. Júliusban vettem át az önkormányzat vezetését. Természetesen feltételekkel. bizonyos okok, bizonyos kérdések tisztázása miatt. Muszály volt ezt megtennem, mert sajnos azt tapasztaltam, hogy a képviselők felkészületlenek, nem tudják, hogy mi a rendeltetése a kisebbségi törvénynek, a másik pedig az, hogy nagyon hiányzott egy szakmai koncepció. Ezt én egy héten belül elkészítettem, melyet természetesen több elismert szakember révén sikerült megoldani. Tulajdonképpen ez egy csomagterv, ami felöleli az oktatáspolitikát, foglalkoztatáspolitikát, a jogvédelmet, a hagyományápolást, illetve a cigány nyelvi kérdést is. Természetesen van itt még egy fő terület, a lakásépítés és a lakáskarbantartás. Ebben a munkában **Dr. Szizsik Erika, Dr. Kerékgyártó T. István, Kozák István** és jómagam vettünk részt. Végül is ez alapját képezhezhetné az 1997. évi programunknak, illetve költségvetésünknek. Megjegyzem, hogy programunk tömör és hosszútávú. Elküldtük valamennyi pártnak, társadalmi és cigány szervezeteknek, humán intézményeknek véleményeztetésre, hogyha valamilyen kiegészítést, javaslatot kívánnak hozzáfűzni, azt tegyék meg. Ennek a visszajelzést várjuk és reméljük, hogy időben meg fog érkezni, de ahhoz, hogy ez az elképzelés valóra váljon, széles társadalmi összefogásra van szükség. A program célja egy olyan humán intézmény létrehozása, amelynek segítségével a cigányságot integrálni tudnánk a többségi társadalomhoz. Elkészítettünk ezenkívül egy ajánlást cigány szociális, kulturális és szolgáltató központ létrehozásáról teljes sémával, szerkezeti, szervezeti felépítéssel. A humán napok keretében ezt ismerttettem. A városi testületi ülés fogja eldönteni, hogy elfogadják-e, szükséges-e ez a koncepció. Olyan területekre is kiküldtük ezt a koncepciót, mint a Motor út, Hangya út, Tücsök út, Búzavirág út és Bocskai út, tehát azokra a területekre, ahol halmozottan hátrányos helyzetű romák és nem romák is élnek, és kértük,

hogy az ismertetés után támogassák elképzelésünket. Jelen pillanatban önkormányzatunk oktatáspolitikával és kisebbségi jogvédelemmel foglalkozik.

– Említetted a Motor utat és köztudott, hogy az a terület egy szociálisan halmozottan hátrányos helyzetű telep. Vannak-e erre vonatkozó tervek?

– Sajnos a régi rendszer elkövette azt a hibát, hogy a szemétdombon építette fel a cigányoknak az új lakásokat. Természetesen ez is társadalmi összefogással készült, hiszen mind máig a lakások többségének a keze a Víz- és Csatornamű Rt. Ezenkívül magántulajdonban lévő lakások is vannak ott. A Motor útra vonatkozóan jelen pillanatban semmiféle infrastruktúra nincs. Nem hiszem, hogy valamiféle változás történe. Ennek ellenére tettünk már lépéseket ezügyben, csak pénz kérdése az egész, illetve természetesen a város hozzáállása. Úgy gondoljuk, hogy a várospolitikának szerves részét kellene, hogy képezze a cigánypolitika. Az a véleményem, hogy ha rövid időn belül nem történik valamiféle változás, kezdeményezni kell a telep felszámolását. Ezek a házak egészségtelen, nem megfelelő lakások, amiről egyébként kimutatás is készült, nem beszélve arról, hogy többszöri kezdeményezés ellenére sem próbálták megoldani a szennyvízcsatorna elvezetését, az utak karbantartását, felújítását. Ugyanakkor had jegyezzem meg, hogy az idén önkormányzatunk kezdeményezésére három telepre fog telefonkészülék kerülni, ezek közül egyik ebbe az utcába. Minden telep gondnok lakásába lesz egy készülék, így a napi kapcsolattartás meg fog oldódni.

– Mit jelent számodra az önkormányzatiság és az elmúlt másfél év, véleményed szerint bizonyította-e, hogy szükség van a kisebbségi önkormányzatokra?

– Az biztos, hogy szükség van az önkormányzatokra, hiszen a kisebbségi törvény nem véletlenül született meg. Volt tehát valamiféle egységes igény a kisebbség részéről, s ennek hatására alakultak meg a kisebbségi önkormányzatok. Azt hiszem, hogy ezzel a politikai érdekképviselet „megoldódott”, de más nem, ugyanis a gazdasági és szociális helyzet

Balról-jobbra: Dr. Hegyesiné Orsós Éva, Dr. Kalténbach Jenő, Farkas Flórián és Dr. Pálfi Miklós

nem változott, de a politikai érdekképviselet is olyan, hogy idézőjelbe lehetne tenni, mert ez a képviselet áttételes. A helyi és a központi hatalom, valahogy még nem békült meg azzal a ténnyel, hogy a cigányoknak van érdekképviseletük, mely mögött erős legitimáció van. Nem úgy jöttek létre, mint mondjuk a társadalmi szervezetek, ahol meg lehetne kérdőjelezni a legitimációt, hiszen elég tizenegy ember a létrehozásához és ez állhat akár barátokból is. Az önkormányzatokat nem lehet így létrehozni, mert ez egy folyamat. Mindenesetre számomra az önkormányzatiság egy lehetőséget jelent a cigányoknak arra, hogy önmegvalósítást hajtsanak végre. Fontos, hogy lehessen véleményük, döntéseket hozzanak.

– A többségi önkormányzattal való, vagy csak formális a kapcsolat?

– Azt kell hogy mondjam, inkább csak formális. Bizonyos kérdésekben kikérik a véleményünket, de szoros munkakapcsolat nincs. Végül is minden évben megadja a költségvetést, ami összességében 2.700 000 forint, és ez azt jelenti, hogy működésünket elősegítik, de külön programokra mindeztidáig még nem kaptunk támogatást. Úgy voltak vele, hogy ha a cigány önkormányzat fel tudja sorolni a feladatait – talán a nemzetiségi törvény ezt felkarolja –, lesz szakmai programja, akkor majd a testület is támogatni fogja. Nos, ez a program elkészült, kíváncsi vagyok, hogy ezek után milyen lesz a hozzáállásuk. Azt hiszem, hogy egy hosszadalmas harcra lehet számítani annak érdekében, hogy ez a koncepció teret nyerjen. Ennek megvalósítása elsősorban egy olyan ingatlantól függ, ahol a felsorolt területek programjait meg tudnánk valósítani.

B. Kóte Lilla
Fotó: Csillei Béla

RITA ÉS AZ ECSET

Kállai Rita a „Roma Esély” Alternatív Alapítványi Szakiskolában dolgozik pedagógiai asszisztensként. Teszi-veszi dolgát, s miután hazamegy Abonyba, fogja az ecsetet, ceruzát, és hozzálát, hogy képre vigye gondolatait, amelyekre mi is kíváncsiak lettünk:

– **Itt dolgozol az iskolában, de úgy tudom nem ez az eredeti célod.**

– Az elmúlt tanévben jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára, de a felvételi nem sikerült. Ez azonban nem szegte kedvem, az idén ismét megpróbálom. Célom, hogy festő legyek, de úgy érzem, valami mást is választanom kell, mert egyrészt nehéz bejutni a képzőművészetre, másrészt nem lehet a festészetből megélni. Ezért gondoltam, hogy keresek valami olyan iskolát, amelyik nincs összefüggésben a művészettel. Amikor nem sikerült a felvételem, úgy gondoltam, hogy megpróbálom a rajzszakot, de rájöttem, hogy oda majdnem ugyanolyan nehéz bejutni. Szeretnék valami olyan szakmát tanulni, amire szükség, igény van mint, például a szociológia. A festészet persze megmarad, hiszen ha az ember ki tud magából hozni valami feleszületett tehetséget, utána már nem tudja abbahagyni.

– **Van már valamilyen stílusod, vagy csak most ízeled azokat?**

– Sajnos, többnyire csak tanulmányrajzaim vannak, különböző stílusirányzatok közül. Egyenlőre a kubizmus áll hozzám a legközelebb, talán azért mert itt a tárgyban nem a látszólagost, hanem a valóst, a főbb jellemzőt ábrázoljuk belső, szubjektív, vagy több nézőpontból. Persze lehet, hogy ez csak a kedvenc festőm, Pablo Picasso hatására bontakozott ki bennem, de ha ez valóban így van, remélem hamarosan végigjáróm azt az utat, ami majd az én sajátos stílusomhoz vezet. Van egy Nietzsche idézet, ami kifejezi az ezzel kapcsolatos gondolataimat. Így szól: „A művész azon az áron művész, hogy mindazt, amit a nem művészek »formálisnak« neveznek, ő tartalomnak, »magának a dolognak« érzi. Eképp persze fordított világban él, mert most immár a tartalom teljességével formális lesz számára – életüket is beleértve.”

Kállai Rita

– **Mi ad ihletet?**

– Nem kell különösebb élmény, vagy ihlet. Amint lehet és tehetem, rögtön ecsetet fogok. Persze szokott olyan is lenni, hogy az utcán megfog valami és én egészen mást látok benne, de ezek inkább fantáziaképek. Vannak akiknek az öröm, a boldogság adja az ihletet, de számomra inkább belső harmónia van.

– **... És a szerelem?**

– Arról meg az a véleményem, hogy akkor az örök, ha a csúcson véget ér, mint például a Rómeó és Júlia. Nem vagyok romantikus alkat, csak nem hiszek az örökké tartó szerelemben. Nem kellene nekem az ilyen szélsőséges érzések. Inkább a köztes állapotokat szeretem. Szeretek harmónikusán élni. Számomra ez jelenti az örömet. Azok a dolgok, amik másnak szürkének tűnnek. Olyanokat szeretek inkább ábrázolni, mint az idő, annak végtelensége, kezdete, vége. Szeretem a föld színeit, a természetes, meleg színeket, éppen a harmónia miatt.

– **Azt hiszem, hogy egy művésznek, – művészjelöltnek – külön lelkivilága van. Te egy egyszerű cigány családban élsz. A szüleid hogyan viszonyulnak az életformádhoz? Mit jelent számodra cigánynak lenni?**

– Igen, a szüleim természetesen észrevették, hogy túlságosan bezárkózom,

és egy kissé féltenek emiatt. Nehezen barátkozom, és nagyon örültek, amikor elkezdtem dolgozni, emberek közé járni, mert ez valamennyire megnyitott. Az, hogy cigány vagyok, nem kellene, hogy bármivel is több érzést váltson ki belőlem, mint bármely más népből, de nekünk – a többi néppel ellentétben – a származásunk az egyik legérzékenyebb pontunk. Nem könnyű cigánynak lenni. Nehéz folyton azt bizonyítani, hogy a cigányság nem kötekedő, rosszindulatú, vagy primitív életet folytató emberek csoportját jelenti. Persze ezzel nem azt állítom, hogy a népem minden egyes tagja csupa ártatlan, védtelen báránya. Magát az ösztönt elítéljük, mert az emberi mivoltunknak megfelelően tudatos lények vagyunk. Betonba öltöztettük a természetet, felépítettük magunknak a társadalmat tele korlátokkal és kötélekkel amik elől különböző eufórikus állapotokba menekülünk. Az emberek szeretik az önkívületet, a tudatlan állapotot és mégis elítélik az ösztönt és azokat az embereket is, akiknek cselekedeteit, magatartásformáikat az ösztönösség motiválja. Véleményem szerint a kirekesztettséget a múltban elkövetett hibák is eredményezhetik, hiszen sokan ősei tetteinek bélyegét hordozzák magukon.

K. L.

HALOTTAK NAPJA

November 2-án emlékezzünk elhuntainkra!

Kosztolányi Dezső

HALOTTUNK

Volt emberek.

*Ha nincsenek is, vannak még. Csodák.
Nem téve semmit, nem akarva semmit,
hatnak tovább.*

*Futók között titokzatos megállók.
A mély, sötét vizekbe néma, lassú
hálók.*

*Képek,
már megmeredtek és örökre
szépek.*

*Nem-élők,
mindent felejtő, mindent porba ejtők
henyélők*

*kiknek kezéből a haraszt alatt
lassan kihullt a dús tapasztalat.*

*Nem tudja itt Newton az egyszeregyet,
fejére tompa éjszaka borul,*

*Kleopátra a csókokat feledte
és Shakespeare elfelejtett angolul.*

*Nem ismeri meg itt anya a lányát,
sem a tudás ezer bogos talányát.*

*Ábrándok ők, kiket valóra bűvöl
az áhitat, az ima és a csók.*

*Idézetek egy régi-régi műből,
kilobbant sejtcsatornák.*

ALSÓNADRÁGOS JÖVŐKÉP

É H E S G Y E R E K E T N E H É Z T A N Í T A N I

A gyerekek taníttatása ma már a magyar családok jelentős részére mázsás teherként nehezedik, különösképpen igaz ez a roma családokra. Ugyan milyen jövő várhat ezekre a fiatalokra ott, ahol többnyire sem a hagyományok, sem pedig az életmód nem támasztja alá azt, hogy a tudás érték. Ne legyünk persze igazságtalanok, hisz közöttük is egyre nagyobb számban akadnak olyanok, akik a felsőfokú képzésből is részt kérnek. Bár az állam, az önkormányzatok is mind újabb és újabb formában támogatja tanulásukat, mégis nagyon valószínű, hogy a legtöbb cigány gyerek számára még sokáig legfeljebb csak szép álmom lesz a diploma, de még az érettségi is.

Tiszaburán az alig 10 fokos, nem épp melegben mezítlábás kis purdék vettek körül bennünket pillanatok alatt. Némelyikükön még alsógatya sem volt, egy lenge kis ingecske jelezte csak, hogy öltöztetésükről nem feledkeztek meg egészen.

– Néni, mit hoztak? – kérdezte egyikük, kezét kérőn nyújtogatva felénk.

– A szüleitekkel szeretnénk beszélgetni – hangzott a válasz, s a lurkón ugyan látszott a csalódás, mégis azonnal elviharzott, hogy előkerítse anyut.

A burai családoknál ezúttal nem a mindennapi betevő előteremtésének nehézségeiről érdeklődtünk, inkább arra voltunk kíváncsiak, hogy tudják-e iskolába járattatni a csemetéket manapság. **Fehér Sándornéból** szinte dőlt a panasza:

– Húszezrünk sincs havonta, higgye meg! Munkát meg nem talál. Napszámba ugyan el-eljárogatunk, de ez édeskevés. Ebben a lukban – mutatott szét az asszony a lakásban – szorongunk az öcsém családjával együtt kilencen. Három gyereket nevelek, mind iskolások, hát képzelhetik. Élni sem tudunk,

nemhogy továbbtanulásra gondolni.

A hideg, kőpadlós házban öreg bútorok sósárga színe az elmúlt idő súlya alatt. A szegénység kézzelfogható, ám a fotelok karfáján apró terítők, az ágyon pedig díszes takaró vall a háziasszony gondosságáról.

Időközben odaacsődült az utca aprajánagyja, egy egész gyerekhad kíséretében ballagtunk át a Mányi családhoz.

Az asszony hat gyereket nevel egyedül, hárman már iskolások.

– A taníttatáshoz nem adtak segílyt, csak a könyveket kaptuk meg ingyen. Pedig az írások is borzasztóan drágák, mégis meg kellett venni mindegyiknek. Számolják csak ki: az anyasági segíly meg a családi pótlék folyik csak be havonta, ebből kell még a lakás OTP-részletét is kifizetni – panaszkolta **Mányi Róbertné**. – Dolgozni meg hogy menjek el? Mi lenne akkor a kölköknek?

– **Hogyan öltözteti a csemetéket?**

– Jószerével mindent egymás között csereberélgetünk. Az anyémek is örökölnék szép sorban egymástól, de a rokonok, meg a környékeliek is segítenek.

– **Mi kerül ma ebédre az asztalra?**

– Hát, ma bizony csak egy szelet kenyér, kifutottunk a pénzből... Tegnap viszont leves meg pörkölt is volt.

A legkisebb gyermek a kiságyban állig betakarva mocorgott. Mivel nyűglődni kezdett, anyja kihalászta a pokrócok közül, s csitíttgatta. A kisfiú fülig érő szájjal nyugtázta a kedveskedést, már semmi baja sem volt.

Mányi Róbertné hat lurkót nevel egyedül, s bizony akad olyan nap, mikor csak üres kenyér kerül a kicsik gyomrába

A burai iskola igazgatója, **Molnárné Kaló Katalin** elmondta, hogy már jó ideje nemigen akad olyan gyerek, aki kerülne az iskolát. Ehhez persze az is kellett, hogy a pedagógusok minden aprócska hiányzást figyelemmel kísérjenek, s azonnal lépjenek, ha valamiféle indokolatlan elmaradást tapasztalnak. Igyekeznek a családok szegénységét a legmezebbmenőkig figyelembe venni, s az

önkormányzatot is tájékoztatják, ha valahol sürgős segítségre szorulnak a szülők, illetve a gyerekek. Az intézmény 354 tanulója közül csupán 15 napközis jelenleg, ezt az áldatlan állapotot is egy pályázattal kívánják megoldani. Éhes gyereket ugyanis nagyon nehéz tanítani - állítják a pedagógusok.

A roma gyerekek a számtalan nehézség ellenére sem tűnnek elkeseredetteknek.

Hiányos ruházatuk, szegényes étkezésük ellenére meglehetősen elégedetteknek, egészségeseknek látszanak. Boldogságukban talán annak is lehet szerepe, hogy nem nagyon tudják, milyen is lehet másképp élni, de ez nyilván nem minden. A titok valószínűleg a cigány családok összetartásában is keresendő...

Tapasztó

Fehér Sándorné három gyermekét iskoláztatja, a család alig húszezerből tengődik hónapról-hónapra

A gyereke nem foglalkoznak a gondokkal

Munkához juttatták a romákat

Két kitüntetés a munkaügyi minisztertől

A Kelet-Magyarország című megyei lapban jelent meg a szívet melengető hír: **Lőkös Sándor**, a nyíregyházi Nyírdinamika Kft. ügyvezető igazgatója az elmúlt években sokat tett a munkanélküliek képzéséért, foglalkoztatásáért, ezért a Munkaügyi Minisztériumban október 23-án tiszteletére átvehette a Munkaügyért kitüntetést. **Farkas Tibor**, a Megyei Kisebbségi Önkormányzatok Szövetségének elnöke a munkanélküli romák képzésében ért el eredményeket, az ő tevékenységét a munkaügyi miniszter Elismerő oklevéllel jutalmazta.

Szabolcs megyében legfájóbb a munkanélküliség, itt regisztrálták a legtöbb munkanélkülit. Különösen a romáknak nehéz állást találni. A megyében van olyan település, ahol a felnőtt cigány lakosság 90–95 százaléka munkanélküli. Az említett két ember tevékenysége tehát valóban figyelemre, elismerésre méltó. Ők valóban sokat tettek a hátrányos helyzetű romák neveléséért, munkába állításáért. Hogy konkrétan mit is?

Lőkös Sándor,
a Nyírdinamika Kft. ügyvezető igazgatója

Lőkös Sándor azzal kezdte: a beszélgetésünk előtti napon – függetlenül az újságcikktől és a kitüntetéstől – az ő irodáján kibővített, kihelyezett ülést tartott a cigány kisebbségi önkormányzat. Ott volt a megyei munkaügyi központ igazgatóhelyettese is. S vajon mi volt a napirenden? A romaképzés és foglalkoztatás 1997. évi tervének megbeszélése.

Ám tekintsünk vissza és soroljuk a beszédes számokat. A kft. közreműködésével mezőgazdasági építőanyag-készítő tanfolyamot szerveztek a megye hét településén. Összesen 116-an tettek sikeres vizsgát. Közülük rövid időn belül elhelyezkedett 27. Fűzvestző és gyékényfonó tanfolyamot szerveztek két községben 34 résztvevővel, a végzettek közül hamar elhelyezkedett három. A cigány gazdaasszony képző tanfolyamnak három szabolcsi városban nagy volt a viszhangja: 45 lány, illetve asszony tett sikeres vizsgát, azóta tizenegyen munkát találtak.

A kft. egyik jegyzőkönyvében ez olvasható: Önkormányzatok a romákért. Ez volt a címe egy konferenciának. A rendezvényen előadást tartottunk. Másnap felkeresett **Kótai Aladár**, az Ózdi Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke és jelezte, hogy az ózdiak is szeretnék beindítani a gazdaasszony képzést. A kft. tevékenysége tehát példaadó lehet.

Farkas Tibor (végzettségét illetően agrármérnök) tagja a Megyei Munkaügyi Tanácsnak, ebben a minőségben is sokat tett és tesz a romák képzéséért, foglalkoztatásáért. Ő ezt mondta: **Farkas Kálmán**, az orszá-

Farkas Tibor az OCKÖ tagja,
a nyíregyházi Kisebbségi Iroda vezetője

gos önkormányzat alelnöke javasolta, hogy kössünk együttműködési megállapodást a kft.-vel, ő hozott össze igazán bennünket **dr. Harangozó Lászlóval**, a Nyíregyházi Mezőgazdasági Főiskola tanárával. Így szerveztük az első tanfolyamot 1992-ben Paszabon, azért is ott, mert ebben a községben a kulturális szövetségnek tagszervezete van. Sikeres volt a paszabi vályogvető tanfolyam. Eredményes tanfolyamunk volt Nagyhalászbán, Ibrányban, Demeccserben, Tiszavasváriban, Baktalórántházán, Ramocsházán. A különböző tanfolyamokon vállalkozásismereteket, mezőgazdasági ismereteket is tanítottunk. A tankönyvek megírásában, összeállításában is közreműködtem.

Szokták mondani: a kitüntetés kötelez. Ám a kitüntetéstől függetlenül mondta Farkas Tibor:

– Tervezzük, hogy a következő gazdaképző tanfolyamon a férfiak jogosítványt is szerezzenek autóra, traktorra. Kőműves tanfolyamot is akarunk indítani.

N. L.

A cigány császár palotája

Az elmúlt esztendőben sorra járták be a világsajtót az önmaguk, vagy környezetük által cigány királyoknak, sőt még cigány császárnak kikiáltott személyekről szóló híradások. A tudósítások mellé természetesen mindig közöltek képeket az illetők házairól is, amelyek a helyi viszonyok között csakugyan csodaszépek, de a nyugat-európai főúri és nagypolgári kastélyokhoz szokott tekintetek ugyancsak megmosolyogták „a cigány király palotája” aláírást viselő felvételeket.

Hajdan Budapest apraja-nagyja is így járt fanyalogni egy szokatlan építészeti látványossághoz, melyet az Iparművészeti Múzeum állandó otthonául emeltek. Nagyon nem tetszett nekik, ami a szemük elé tárult, hiszen a köznyelv lídérkastélynak, szlempalotának, fazekastanyának, gúnyolta az új nevezetességet. Meglehetősen tanácsaltanok voltak, nem tudták pontosan, mitől idegen számukra ennyire ez a hagyományoktól és környezetétől ugyan csak elütő építmény. **Tóth Béla** (1857–1907), a jeles tollforgató, a Függetlenség, a Budapesti Hírlap és a Pesti Hírlap munkatársa sietett a nagyközönség

segítségére, amikor vitriolos megjegyzésekkel egy kis glosszában megírta az épület kritikáját. Ez nem magyaros építészet – összegezte véleményét – ez a cigány császár palotája!

A főváros népe megkönnyebült. Végre valaki pontosan és szabatosan megfogalmazta ellenérzéseiket. „A cigány császár palotája” – csúfolták tovább, immár igazuk biztos tudatában, s egy cseppet sem irigyelték **Lechner Ödönt** (1845–1914), a végig sértett építész. Annak azonban esze ágában sem volt zokon venni a támadást. Többször elmondta, ennél nagyobb dícséretet aligha kaphatott volna. Tóth Béla az épület lényegére érzett ugyanis rá. Szecessziós építészeti stílusban fogant korábbi épületeiben ugyanis a nyugati népművészeti elemeket kívánta ötvözni a hazaiakkal. „Rá kellett jönnöm – írta később önéletrajzában –, hogy az a két irányzat, melyet én egyesíteni akartam, sehogy sem bírják egymást. A magyar népművészet primitív faragatlansága a rafinált, finom francia kultúrával nem volt párosítható.” E kudarcok terelték azután figyelmét az angol építőművészet felé. Előbb a várkastélyokat, majd a gyarmati építkezéseket tanulmányozta. „Feltűnt ugyanis, hogy az anglok, ha indiai gyaratukon valamit építenek ... indus stílusban építik. Ha a nagykultúrájú angol nép nem szégyellte gyaratatainak ... kultúráját kutatni, részben elsajátítani, és azt a magáéval egybeolvasztani, mennyivel is szebb kötelességünk nekünk magyaroknak saját népünk művészetét tanulmányozni és azt ... általános, európai kultúránkkal egybeforaszttani” – írta visszaemlékezvén a terv születésére.

„A magyar népművészet tanulmányozása elvezetett az ázsiai népek művé-

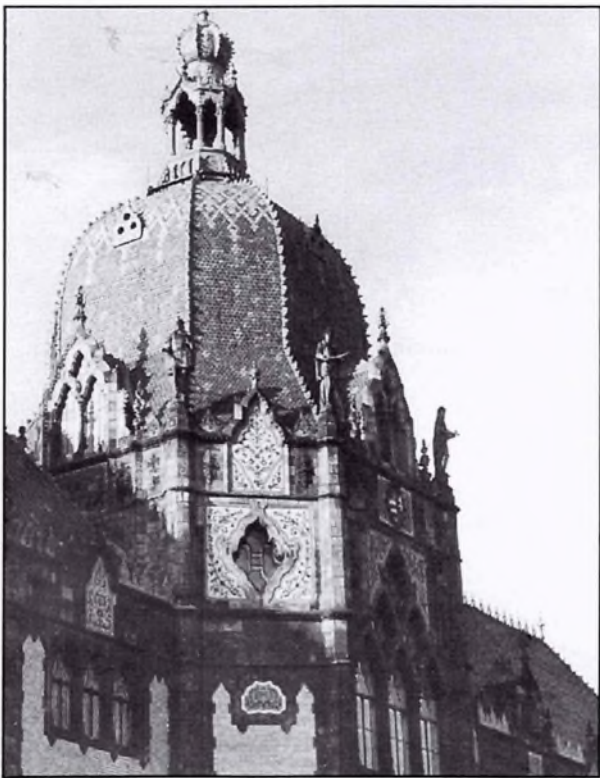
szetéhez, mert a képzőművészet között fennálló letagadhatatlan rokonság első pillanatra szembeötlött. Főleg a perzsa és az indus művészetekben vált nyilvánvalóvá.”

Különösen érdekessé vált számára ez a terület, mivel a népművészetet a nagy – az úgynevezett monumentális – építmények kialakításánál is érvényesíteni tudták. Lechner fantáziáját szinte betöltötte ez a gondolatkör, amikor 1891-ben pályázatot írtak ki a Múzeum és az Iparművészeti iskola épületére. A pályázat jelíges volt, győztesnek a „Keltre magyar!” jelígező tervet, Lechner Ödön **Pártos Gyulával** közösen beadott munkáját hirdették ki. 1896-ban a milleneumi ünnepségek utolsó eseményeként avatták fel az Üllői úti palotát. A kupolák íve, a boltozat tagolása, a belsőépítészeti megoldások java része, a lóhere-íves árkádok, és a díszítő elemként alkalmazott növényábrázolások egyértelművé tették az indiai hatást. A mázas Zsolnay-porcelánból készült lemosható külső homlokzatok, a színes pirogránit borítás, a kupolák mintás cserepezése ugyanakkor magyar népi motívumokat is tükröztek. Átadásakor már közsímet volt a cigányok indiai származása. Ezért is vállalhata emelt fővel a kritikát Lechner. Palotája éppúgy két nagy hagyományon (az indiai és a magyar) alapul, mint a hazai cigány kultúra – vélte.

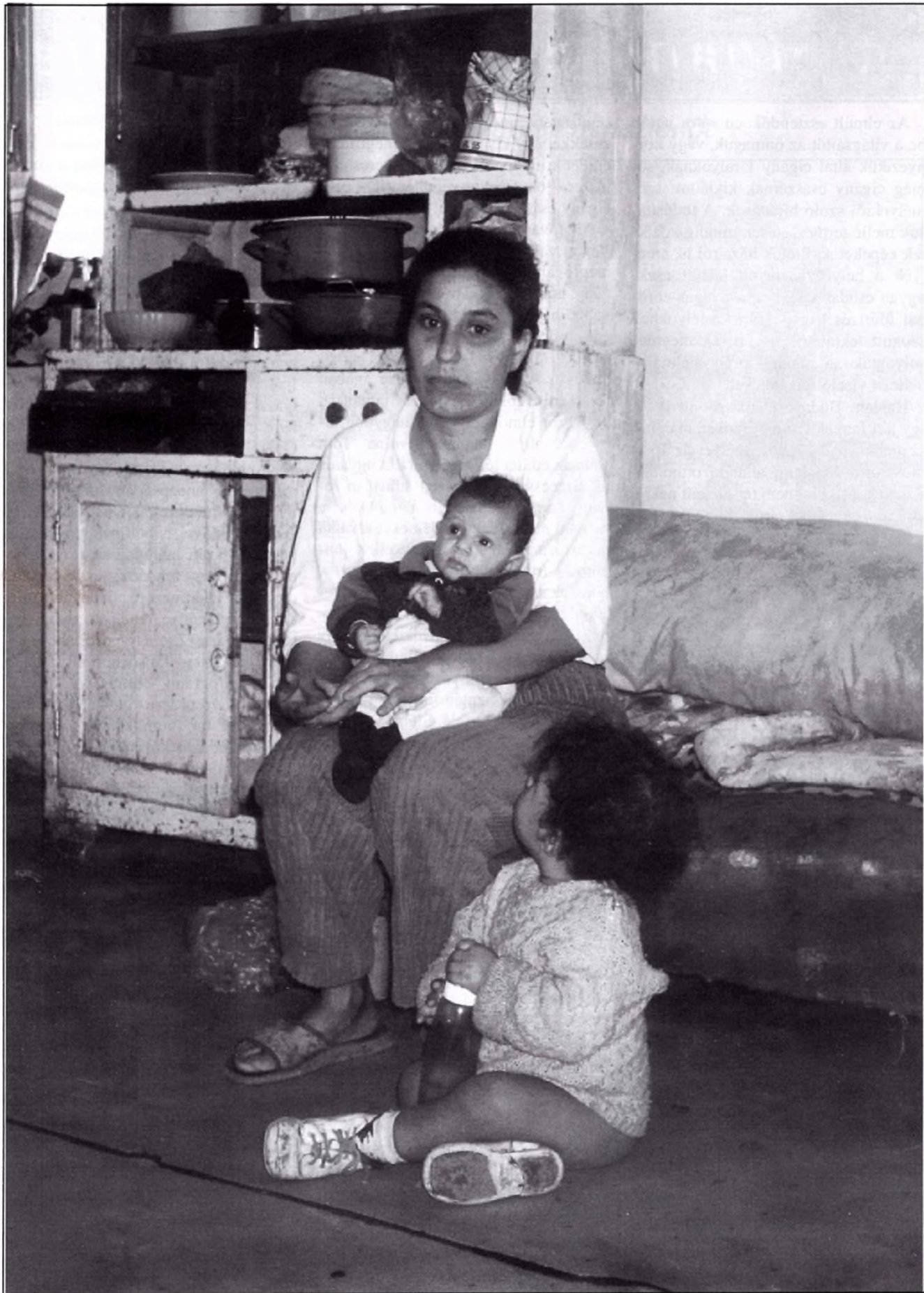
Sok-sok év után, idén végre sikerült pénzt keríteni arra, hogy a két nagy forgalmú út kereszteződésében álló műemléképületről lemosassák a légszennyezés vastagon ráakodó nyomaait. A gúnyolódás réges-rég elült, mára már a teljes feledés homályába vész. Az Üllői út 33–37. szám alatt található Iparművészeti Múzeumot ma minden – magára valamit is adó – turista megcsodálja. Az útikönyvek, de a tankönyvek is a magyar szecessziós építőművészet legfigyelemreméltóbb alkotásaként írják le. A cigány császár palotája megtisztítva, régi fényében ünnepli idei, századik születésnapját.

Nemcsak a páratlan látványért, kézműves-remekekben gazdag kiállításai miatt is érdemes felkeresni.

Hegedűs Sándor
Fotó: Kawa Kamal

Századik születésnapját ünnepli a cigány császár palotája

Fotó: Pozsa József

ELÉGEDETLENSÉG ÉS FENYEGETETTSÉG KÖZÖTT

Szemmel láthatóan növekednek a rend és a biztonság iránti állampolgári igények, melyeken azért sem csodálkozhatunk, mivel a bizonytalanság körülményei között egyre több jelenség kelt félelmet. *Lassan már a politikai stabilitás is veszélybe kerül: egyre több tüntetés zajlik az utcákon, s ahogyan a szélső jobb teret nyer, a rejtetten vagy nyíltan rokonszenvezők száma is nő.* Mintha bármiféle megoldás is remélhető lenne attól, hogy a rendteremtés újabb és újabb ígéretei hangzanak el. Éppenséggel arról van szó, hogy a „*minél rosszabb, annál jobb*” elvét azok használják fel, akik leplezetlenül akarnak hatalomra kerülni. Bármilyen áron és bármilyen eszközökkel. Más kérdés, hogy az elhatalmasodott gazdasági és erkölcsi káros felszámolásának lehetőségeit birtokolják-e? Nem csupán fenyegetéseken alapuló leszámolásról van-e szó?

„Nemzetrontó” politika

Akárhogy nézzük ennek esélye egyáltalán nem zárható ki. Mert ha igaz is az, hogy a bűnösöknek bűnhődniük kell, a megítélés bizonytalansága mindenek előtt abból származik, hogy kik tekinthetők bűnösöknek, illetve kik mondhatják ki bárkiről, hogy megtorlást „kívánó” vétket követett el. Igaz, *viszonylag könnyű érveket találni a látványos csalások és korrupciók bizonyításához.* De még ahhoz is, hogy egyik vagy másik politikai kurzus „nemzetrontó” politikát folytasson, csak éppen az nem mindegy milyen garanciákkal számolhatunk. Már mint ahhoz, hogy az új rezsim ne kövesse el az ostromozott hibákat. S ha a szélsőjobb iránti vonzódás valamelyest is erősödik, ebben sajátos emberi indítékok is megjelennek. Többek között az is, hogy az *elégedetlenség állapota többnyire változásokra sarkall.* Ha pedig valamelyik politikus képes

megtévesztő módon az állampolgárok érzékenységre reagálni, s mindent meggyőző formában adja elő, a siker esélyétől sem áll távol. A parlamenten kívüli pártok politikusainak magatartása is ezt támasztja alá.

Vagyonelkobzás?

Kitelepítés?

Lágerbe zárás?

S ebben az esetben akár az is öszszemosódhat, hogy egy-egy politikus melyik póluson áll. A lényeg a szélsőséggel függ össze, mely a baloldaliság és jobboldaliság álarcában egyaránt megjelenhet. Neveket fölösleges is említeni hiszen mindenki tudja, kiktől van szó. Ám az egy pillanatra sem hagyható figyelmen kívül, hogy a megtévesztés mechanizmusai miként működnek. A számonkérés és a terror között ugyanis lényegbe vágó különbség rejlik. Még hozzá annak mértékében, hogy a kímeletlen leszámolásnak kik lehetnek az áldozatai. Az *erősödő szélsőjobb vezető „politikusi” már korántsem fogalmaznak szemérmesen vagy sejtelmesen. Valamifajta körvonalatlan „magyarságeszmény” alapján próbálják meghatározni, hogy kik az idegenek és kik nem.* S a címkézés elképesztően sokféle formában jelenik meg. Csak inkább az készlet mindenkit töprengésre, hogy az úgynevezett nemzetárulókra milyen sors vár? Vagyonelkobzás, kitelepítés, lágerbe zárás? Dehát ezek a módszerek túlságosan is ismertek, hiszen a különféle diktatúrák (a fasizmustól a sztálinizmusig) hasonló vagy ugyanazokat az eljárásmodokat alkalmazták.

Valamennyien vesztesekké válhatnak

Még hozzá annyira következetesen, hogy egy idő után már saját soraikban keresték az árulókat, illetve a bű-

nösöket. Ám az semmiképp sem jelent mentséget, annál kevésbbé, mivel az igaztalanul meghurcoltakat utólag lehetetlen kárpótolni. Ha pedig ezt elfogadjuk, akkor azt is látnunk kell, hogy a politikai szélsőség térnyerését az alkotmányosság körébe tartozó valamennyi eszközzel meg kell akadályozni. Mert nem egyszerűen a vélemény-nyilvánítás szabadságáról van szó, s nem is a demokratikus szervezkedés jogáról, hanem arról, hogy a különféle jelszavakban testet öltő politikai terror esélyét kell elutasítani. Annak ellenére is, ha a társadalom többsége valóban úgy érzi, hogy a fenyegetettség körülményei között él. Semmi mást nem mondhatunk, mint azt a közkeletű megállapítást, mely szerint *az állampolgári érznek az a szerepe, hogy kérlelhetetlenné tegye az értelmet.* Egyszerűbben fogalmazva: az állampolgárok politikai józanságára, tárgyilagosságára, megfontoltságára napjainkban mindennél nagyobb szükség van.

Az illúziótlannal szemlélt valóság lehet csak a kiindulópont. Ha ugyanis beletörődve, közönyösen vesszük tudomásul, hogy olyan politikai erők szervezkednek, amelyek nyíltan akarják meghatározni, mi az igazság, ki az idegen és ki nem, ki a jó magyar és ki a nem, akarva-akaratlanul a „rendteremtők” szemlélet- és gondolkodásmódját erősítjük. De éppen így válhatunk valamennyien vesztesekké. Vagy olyan politikai ábránd foglyává, amely a megváltás illúzióját hordozza, de csakhamar bebizonyosodik róla, hogy nem több pusztán szemfényvesztésnél. Ezért is elengedhetetlen legalább azt a kételyt megfogalmazni, hogy akik a rendteremtés szándékával lépnek fel, ugyanúgy külön előnyük és magánérdekük hatalmával törődnek, mint akik ezt elleplezik.

Dr. Kerékgyártó T. István

Más akaro*k* lenni

Mit tehetünk az előítéletekkel szemben? Ha valaki cigánynak születik, ráadásul egy poros kis faluban él, és tervei is vannak, jobb életet akar, bizony küzdenie kell, és keményen bizonyítania szinte naponta. Evelinre is nehéz évek várnak még, de már sok mindenen túl van. A húsz év alatt megedződött, még keményebb, még határozottabb lány lett belőle.

Ismerem az életét. Bármikor találkozunk úgy tudunk beszélgetni, mintha tegnap váltunk volna el. Fiatal tanár voltam, amikor abba a faluba kerültem, ahol Evelin élt. Egy-két nap elég volt arra, hogy rájöjjenek, más mint a többi gyerek. Minden érdekelte, okos kérdései voltak. Már második korában ifjúsági regényeket olvasott. A délutánokat sokszor töltötte nálam. Az apja legtöbbször már reggel részeg volt, az anyja pedig főzött, mosott a hat gyerekre. Ő volt a negyedik a sorban. A haja barna volt, a bőre is világosabb, mint a többieké. Azt beszélték a faluban, hogy az anyja egyszer elment egy magyar férfival. A szerelem rövid életű volt, így csak pár hónapot volt távol. Evelin apja mindig azt mondta, ez a lány nem az övé. Lehet, hogy tényleg így igaz. Talán azért nem érezte jól magát se itt, se ott. Az apja részegen sokszor megverte. Egyik gyereket sem bántotta, csak őt. Ha nem volt részeg, akkor a szavak sütöttek a szívéig. Sokat sírt és nőtt benne a harag. Miért mindig ő a rossz? Ilyenkor szaladt hozzám, panaszkodott. Volt, hogy eltévesztette és cigányul szólt, aztán jót nevetett, hogy nem értem. Kértem, hogy tanítson a nyelvére,

erre nagyon büszke volt. Elég sok szót tudtam már, de ha ideges volt, vagy megsértődött úgy pergett a nyelve, hogy semmit nem értettem. Ilyenkor a vége nagy kacagás lett.

Tízéves volt, amikor két kisebb testvérének állami gondozásba vétele folyamatban volt. Ekkor az egyik reggel nagyon komolyan és határozottan jött oda hozzám. A nagy barna szemével ahogy rám nézett, tudtam, hogy fontos dologról van szó.

– Beszélni szeretnék veled délután – mondta.

Ha otthon kettesben voltunk tegezett. Az iskolában most először fordult elő. Ebéd után hazafelé menet nem sokat beszélgettünk. Milyen volt a nap, kivel mi történt. Miért lett csak négyes a matek dolgozata. Otthon azonnal a tárgyra tért, nem tudott tovább várni.

– Segíts nekem! Apa iszik, anya többet van mostanában kórházban, mint otthon. A két hugom állami gondozásba kerül. Mi nagyok azért kellünk, hogy dolgozzunk. Én is el akarok menni. Intézd el, hogy elmehesek innen. Ott tanulhatok, lesz saját ágyam, könyvem, ruhám. Ezt otthon nem értik meg, senki sem érti meg, csak te... mondta az utolsó mondatokat zokogva.

Nem volt könnyű, de a két gyerek helyett, akkor hármat vittek el Jakabéktól az otthonba. Fájt az elválás, de azóta még nagyobb a barátság közöttünk, pedig ritkábban találkozunk. Ha mentem Szolnokra, mindig meglátogattam. Nyaranta egy rövid időre ő is hazaugrott, de sokáig nem volt maradása. Az intézetbe gyorsan beilleszkedett, tanult. Sosem panaszkodott. A családjá

hol büszke volt rá, hol a szemére vetették, városi lett, csak uraskodni jön haza. Leérettségizett, most a munka mellett nyelvvizsgára készül. Szeretne továbbtanulni, az idegenforgalomban dolgozni, utazni.

Most legutóbb az albérletükben kerestem meg. Együtt él egy magyar fiúval fél éve. Egyidősök. Nagy a szerelem, de addig még nem jutottak, hogy egymás szüleit megismerjék. Hívom őket haza, nem szabad a családtól elszakadni. Nem értem, csak sejtem, hogy Evelin miért nem volt fenn Kareszéknál, hiszen nem is messze laknak egymástól. Amikor szóvá teszem, villog a szeme.

– Tudom, hogy cigány vagyok, még ha nem is akarok az lenni. Azaz nem tudom mit akarok. Én is érzem, hogy Karesz fél a szüleitől, de időt adok neki.

Féltem őket. Féltem Evelint egy újabb csalódástól. Néha nagyon keményen beszél a családjáról.

– Ha a testvéreim nem érik fel ésszel, hogy a körülményeik csak úgy változnak meg, ha tanulnak, én nem segíthetek. Most magammal kell törödnöm. Én nem szeretem azt a poros jász falut. Sok a rossz emlékem, még érzem az arcomon a pofonok csattanását, a dohos szoba szagát. De rajtam keresztül láthatják, hogy másképp is lehet.

Sok ilyen erős Evelin kellene. Halad előre, de biztos vagyok benne előbb-utóbb megbékél a lelke, elfogadja a múltját, a gyökereit. Megtanulja, hogy boldog csak így lehet egy szebb, jobb jövőben.

Kővári Anna

Ki veszi el a tudást?

– Fú, már megint milyen hideg van!
– gondolja a kis Gusztika reggel, miközben álmos szemmel bújik ki a dohos szagú dunna alól. Felül a díványon, megtörli a szemét, de nincs ideje sokat várni, mert a hideg úzi, zavarja a ruhásszekrény felé, hogy öltözzön, öltözzön. Nyikorogva nyílik a szekrényajtó, s Gusztika agyán átfut:

– Nehogy felébredjen Apa, mert másnapos, és ilyenkor nagyon ideges szokott lenni. Tegnap nagyon berúgott. Anya veszekedett is érte, de ő szerencsére hamar elaludt.

– Ma reggel túl hideg van a mosdás-hoz. Az este is az volt és tegnap is. Ja persze, hisz víz sincs itthon. Gusztika nem szeret mosdatlanul dolgozni menni, ezért miután felveszi kopott farmer-nadrágját, agyonnyűtt tornacipőjét, szakadt dzsekijét, a sarki kútnál megpacskolja arcát, haját, amiből úgy hull a toll, mint a hó. Jaj a hó! Mennyire fél Gusztika a hótól. Már most is fázik a lába ebben a szakadt tornacipőben, pe-

dig még csak október vége van. Mi lesz a télen?

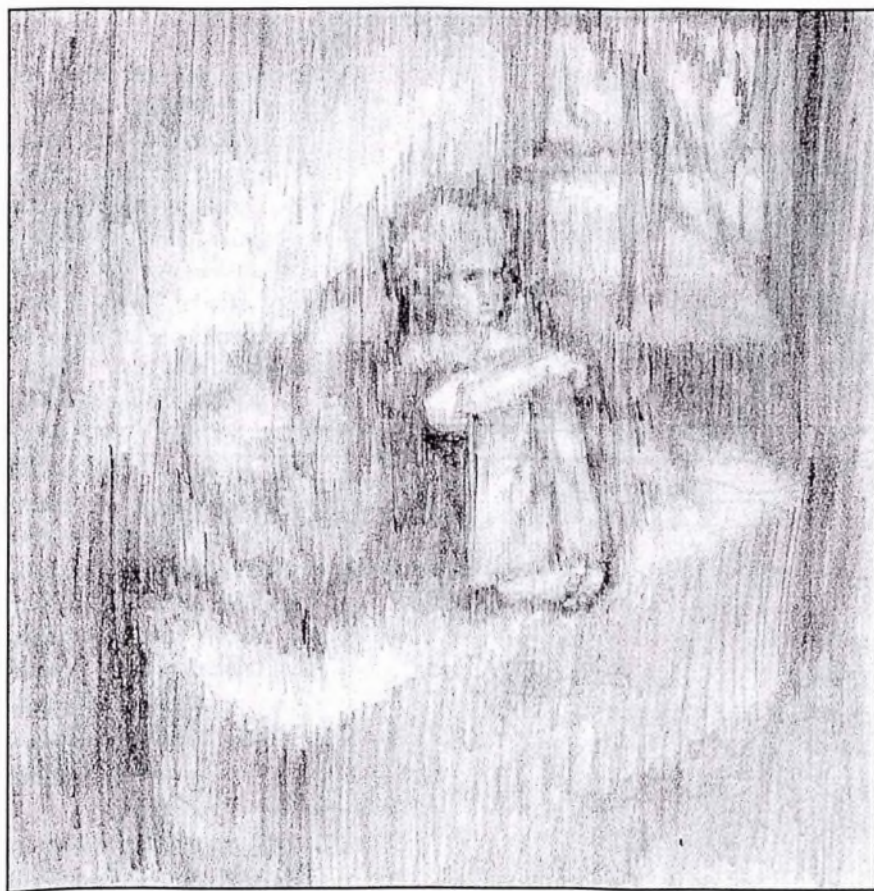
– Ha megkapom a fizetést, veszek a viseltet piacon egy bakancsot. Olyan nagy feketét, amiben azok a bácsik szoktak járni, akiknek van sok malacuk, meg tyúk, meg tojás. Hú de megennék most egy meleg rántottát! Jaj igen, ha megveszem a bakancsot mi lesz a kistestvéreimmel? Anya mindig eldönti, hogy bevásárol a hatezer forintból, de soha nem látok semmit, csak este a veszekedést, mert apa mindig kótyagosan jön haza és ez attól a naptól fogva így megy egy hétig. Á, nem kell nekem bakancs. Sokat kell mozogni és nem fázok.

Gusztika megérkezik a városháza elé. A munkatársai már ott várják. Rutinosan fogja meg a lapátot, seprűt és lassú léptekkel indul a park felé. A fa alatt lévő sárga levelek úgy heverésznek szerte szét, mintha csak az ő bosszantására hullottak volna le az éjjel.

– Akárhogy is nézem, hideg van. Jó lenne egy tea. A tévében is szoktam lát-

ni. Milyen finoman tekergőzik a gőze felfelé! Két kézbe fogják és isszák. Ó, milyen finom! Igaz, azt is a kistestvéremnek kellene adni. Én már nagy vagyok. Most lesz a tizenharmadik születésnapom. Amikor még iskolába jártam, a gyerekek annyira várták ezt a napot, de miért? Nem is értem. Tavaly a születésnapomon még iskolás voltam. Ültem a padban. Milyen meleg volt ott! Csak azok a francos számok. A füzetemet is mindig dugdoshattam, mert a kistestvéreim állandóan összefogdosták. Annyiszor mondták ott, hogy amit megtanulsz, senki sem veheti el tőled. Mégis, amikor hazamentem, és apa a késsel átkergetett bennünket Maris néniékhez, rögtön elfelejtettem mindent. Mégis elvette valaki a tudást? Vagy mi? Nem kell nekem az iskola! Ott is csak hazudnak, mert azt is mondták, hogy a tudás a legnagyobb kincs, pedig én egy karéj zsíroskenyérnek sokkal jobban örültem volna! Á, más világ az. Nem oda való a mi fajtánk! Anya is mondta. Márpedig ha anya mondja, akkor az úgy van jól. Mind-egy. Ha haza megyek, fogom a ceruzámat, és rajzolok. Egyszer Nusika tanár néni megnézte a rajzaimat, és olyan furcsákat mondott. Várjunk csak! Mit is? Hogy tehetséges vagyok és hogy csodálatos rajzaim vannak. Akkor ezek nekem nagyon jól estek. Azt is mondta Nusika tanár néni, hogy ebből egyszer talán még meg is élhetek, de ezt nem tudom, hogy mire mondta, mert most itt vagyok a parkban és az ujjaim már ráfagytak a taligára. Nem baj, én akkor is rajzolni fogok otthon! A szünetben jó lenne valami meleg, mert ha máshol rajzolok, akkor apa elveszi a ceruzámat és eltördeli, de lehet, hogy csak azért haragszik, mert titokban vettem a boltban. Na, mindegy! Mindjárt összeszedem a leveleket. Jaj, ezek a gyerekek! Minek örülnek annyira! Annak, hogy iskolába mennek? Legszívesebben beléjük rúgnék! De miért is? Nem tudom.

Gusztika megállt egy pillanatra, vékonyka teste remegett, tenyerével felfelé megtörölte vörösen fénylő orrát, és úgy nézett az iskolába tartó gyerekek után, mintha a végtelen lehetőségek semmivé foszlottak volna.

Illusztráció: Kállai Rita

LILLA

HÁROM CIGÁNY A FÁN

A Nyírségben igen nagy erdő volt egy község mellett. Ott őrizte az erdő szélén egy juhász a juhait. Arra nézett a község felé, és látja ám, hogy három cigány ember, balta a hónuk alatt, mennek az erdőbe fáért.

No, igen vicces volt a juhászfiú, azt gondolta:

– Most a cigányokat megviccelem.

Hamarosan kisbaltájával a gyalogút mellett megfaragott egy fát. Ráírta, hogy ezen a fán lehet a mennyországba menni. A juhászfiú meg elbűjt. Leste, hogy a cigányoknak milyen fogása van. Ahogy odaérnek a cigányok, az egyikük felkiált. Mondja a többieknek:

– Várjatok csak dádé! Erre a fára valami fel van írva.

Olvassa, azt mondja:

– Ezen a fán lehet a mennyországba menni.

– No próbáljuk csak meg! – mondja a másik.

Azt mondja a legöregebb:

– Én hadd menjek utoljára! Ti menjeteek előre!

Mennek felfelé a fán:

– Most könnyen fel tudunk a mennyországba menni!

Mikor már jól felértek, azt mondja a legfiatalabb cigány az öregnek:

– Dádé, vagdald le magad után az ágakat, nehogy más is feljöjjön a mennyországba utánunk!

Le is vagdalta, hogy senki meg se tudjon benne fogódzni, hogy senki ne menjen a mennyországba.

No, mikor mennek, mennek (igen nagy jegenyefa volt!), elérik a tetejét. Ott meg egy nagy varjúfészket találnak.

– Hát már itt a fa teteje, és seholy nincs a mennyország!

– No, jól van hát, ha nincs mennyország, hát mit csináljunk már? – tanakodik a fa tetején a három cigány.

– Jaj – azt mondja az egyik –, levagdaltuk az ágat magunk után, most hogy megyünk le?

Ott tanakodtak. Egyszer azt mondja a legfiatalabbik:

– No, hallgassatok csak ide! Én belefogódzok ebbe a nagy ágba, te megfogod a lábamat, a legöregebbik pedig a te lábadat, akkor ez az ág lehajlik, és leereszkedünk a földre.

Úgy is tettek.

Belefogódzott a lábába. Csak csüngenek, csak csüngenek, de már igen nehéz volt a legfiatalabbnak az ágat fogni. Azt mondja hogy:

– Hallod, dádé, várjatok egy kicsit, hadd köpjek a markomba! Megnyálazom a kezem, mert már igen nehezek vagytok.

Akkor eleresztette az ágat, hogy a markába köpjön, és lezuhantak mind a földre.

No, összeverték egymást istenesen.

– Akkor aztán tanakodtak megint, mit csináljanak, haza nem tudnak menni.

Hát közben a juhok arra tértek. Odamegy a juhász nagy selymán:

– Ti, cigányok, mit csináltok itt?

– Jaj, jaj, ha Istent ismeresz, te juhász, menj be a faluba és mondd meg, hogy itt vagyunk félholtan, jöjjenek, aztán vigyenek haza bennünket, mert felmentünk arra a fára. Az volt ráírva, hogy ezen a fán fel lehet a mennyországba menni. Mi megpróbáltuk.

– Hát – azt mondja a juhász –, én nem tudok menni, mert nekem a birkákra kell vigyázni. De egy kis paprikásra a vendégeim vagytok.

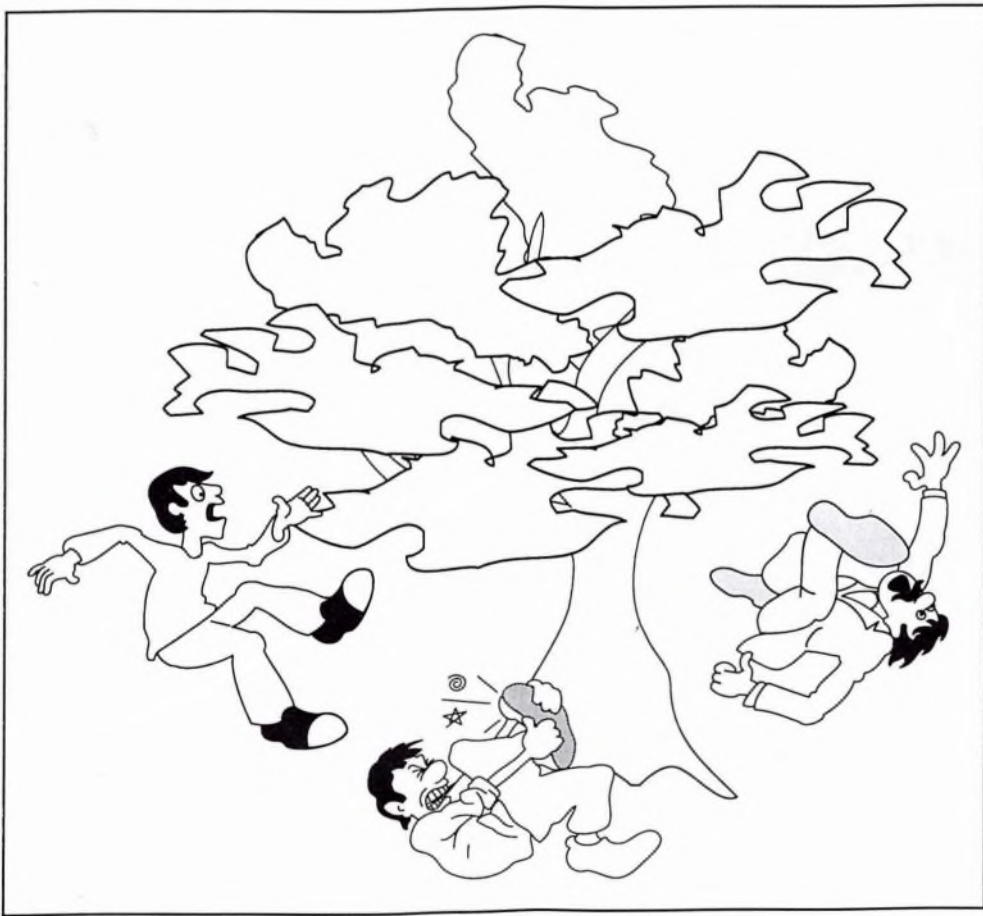
No, belaktak a cigányok. Legalább a hasuk tele lett, ha már a mennyországba nem találtak oda.

Magyar népmese

Hadar Dánielné átköltése
(Nők Lapja)

*

(Fessétek ki az ábrát, és küldjétek be szerkesztőségbe!)

F E J T Ö R Ö K

HANGUGRATÁS

Az alábbi szavak betűit rakd más sorrendbe, úgy, hogy új szavakat kapj!

ALAP		ORSÓK	
ÁRAK		SOKÁ	
HAJÓ		KERÉK	
LÁDA		LABDA	

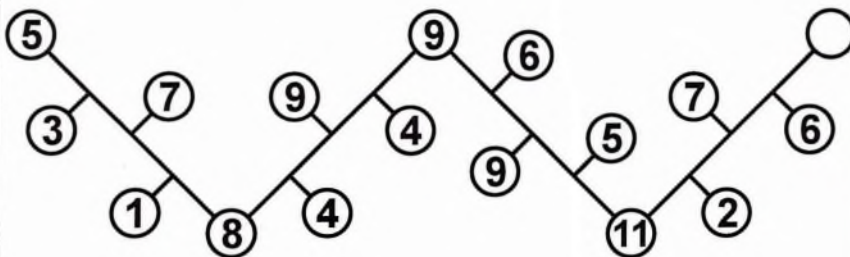
Ki kicsoda?

Péter ugyanabba az irányba megy, mint Tamás, aki viszont más színű kalapot visel, mint Antal. Antal nagy dohányos. Ugyanarra megy, mint Kálmán. Kálmán kabátjának színe nem azonos Viktor kabátjának színével. *Fejtsétek meg a számok segítségével ki kicsoda?*

GÖRBE SZÁMTAN

Milyen számot kell írni az utolsó üres körbe?

MELYIK KÖZMONDÁS?

Régészeti ásatások során kőbe vésett töredéket találtak. Minden betűnek valamilyen eleme szerepel a rajzon, és egy közmondás volt régen felírva.

II E A

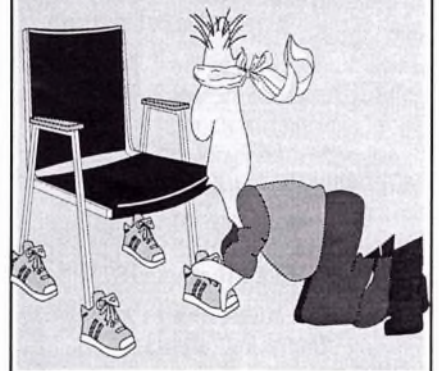
MIIN DF \

TEI TÖBÜI

I Γ C T C Ő

Cipőt a széklábakra!

A bekötött szemű játékosoknak cipőt kell húzniuk a szék négy lábára. Aki előbb kész, az kapja a pontot. A cipőfűzőket pontosan kell bekötni!

Jó megfejtést kívánunk!

Az oldalt összeállította:
Bújdosó Jánosné

Segítsen, hogy segíthessünk!

Alapítványunkhoz sok fiatal fordul ösztöndíj-támogatásért. Olyan fiatalok, akik szeretnének tanulni, képezni magukat, de szociális helyzetük miatt ez egyre nehezebb.

Nekünk is egyre nehezebb azt válaszolni, hogy sajnos anyagi lehetőségeink korlátozottsága miatt nem tudunk segíteni. De ha Ön segít nekünk, akkor a saját gyermekén segít. Ha Ön segít, akkor nekünk nem kell nemet mondanunk.

Bármilyen összegű befizetést köszönettel vesszünk. Mi 100 forintnak is örülni fogunk. A befizetett összegről igazolást adunk, így Ön adóalapjából levonhatja.

Bankszámlaszámunk:

**MTB Rt. Szolnok Megyei Igazgatósága
„Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
11501103 10006117**

Köszönettel:

az Alapítvány leendő támogatottjai nevében
Paksi Éva, az alapítvány titkára

KITÜNTETÉSEK

A 100 Tagú Budapest Cigányzenekar Országos Kulturális Egyesületből október 23-a alkalmából 4 személy kapta meg a Magyar Köztársaság Bronzérdemkeresztet. A kitüntetettek: **Burai Sándor** prímás, **Jónás Károly** prímás, **Lendvai József** hegedűművész és **Drigán Bertalan** klarinétművész. A kitüntetetteknek lapunk szívből gratulál!

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 222 Ft, fél évre: 111 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Telefon/fax: 56/420-110, telefon: 60/387-293

Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Megrendelőink között az év végén ÉRTÉKES vásárlási utalványokat sorsolunk ki!

FOTÓPÁLYÁZAT

Az LD roma lap és a turai Napraforgó Gyermek Fotószakör *Romamadonna* címmel fotópályázatot hirdet cigány fiatalok, és közösségek számára. A téma kötetlen. A beérkezett fotókat (lehetnek színesek és fekete-fehérek egyaránt) **Faragó László** jászberényi fotóművész, **Hargitai Lajos** fotóriporter és **Szarvas László** turai újságíró értékeli.

Eredményhirdetés: 1996. februárjában.

A fotókat az alábbi címre kérjük: LD Roma lap, 5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Romamadonna – Fotó: Takács Pál

Lehetőséget biztosítanak a részletekben való törlesztésre

1996. július 1-től Szolnok város távhőrendszereinek üzemeltetését az önkormányzattal kötött koncessziós szerződés alapján az ALFA-NOVA Kft. végzi.

A végelszámolás alatt lévő Szolnoki Hőszolgáltató Kft. kintlévőségeit (a végelszámoló TISZA-BROSS RT. és az ALFA-NOVA Kft. között létrejött megállapodás alapján) szintén a társaság kezeli.

A távhőellátás keretében benyújtott fűtési, illetőleg használati melegvíz szolgáltatásért a Fogyasztó az áramegállapító rendelkezésekben megállapított díjat köteles a távhőszolgáltatónak megfizetni.

Ennek érdekében minden hónapban a havi számlával díjbeszedők keresik fel. Aki fizetési kötelezettségének a hónap utolsó napjáig nem tesz eleget, azt a továbbiakban, mint hátralékos fogyasztót tartják nyilván. Őket a következő hónaptól a hátralékos díjbeszedők keresik fel otthonukban.

Azon fogyasztók részére, akik a felgyülemlett hátralékot nem tudják egy összegben kifizetni, lehetőséget biztosítanak a részletekben való törlesztésre.

A kérelmet a hátralékos díjbeszedőnél lévő nyomtatványon, írásban postai úton, vagy személyesen az ALFA-NOVA Kft. (Szolnok, Thököly u. 82.) ügyintézőjénél lehet benyújtani.

Ezek elbírálása és engedélyezése folyamatos, mely a társaság ügyvezető igazgatójának a hatáskörébe tartozik.

A hátralék részletekben való törlesztését a havi díj megfizetése mellett kell teljesíteni.

Azon Fogyasztónál, aki a Szolgáltatóval nem kötött részletfizetést, illetve az arra irányuló megállapodásban foglaltaknak nem tett eleget, azt a 129/1991.(X.15) Korm. sz. rend.9.paragrafus 2./bek. alapján a Szolgáltató jogosult a szolgáltatást – a hátralék kiegyenlítéséig – szüneteltetni.

LAPTERJESZTŐKET KERESÜNK! Érdeklődni személyesen vagy telefonon lehet: 5000 Szolnok, Szapáry út 19. Telefon: 06-60-387-293.

HA HÉTFŐ, AKKOR FOCI!

Október hetedikén nagy rendőrvés volt Szolnokon. Mindez szinte titokban történt, a sajtó sem csinált belőle ügyet. Első kézből értesültek a történetekről, akik akkor a tiszaligeti pályák körül tették dolgukat és körmüket rágták izgalmaikban. Városi kispályás labdarúgó-bajnokság zajlott, melynek egyik eredménye: MRFK (zsaruk) – Lungo Drom: 1:7.

A mai Lungo Drom játékosai 1993-ig Tiszaroffon játszottak a megyei II. osztályban, de ott megszűnt a csapat. Akit megfertőzött a foci, az nem tudja egyik napról a másikra elfelejteni a labdát, a meccsek hangulatát, a játék örömeit. Ekkor döntötték el, hogy indulnak a városi kispályás bajnokságban, mivel itt dolgoztak, többen itt laktak már Szolnokon.

– Akkor még a III. osztályba nevezünk be – mondja **Pataki Béla**, a csapat vezetője. – Baráti társaság volt, egy szóra jöttek a fiúk. 1995-ben már egygyel fentebb, a II. osztályban rúgtuk a labdát.

– **Hogyan szerepel most a csapat a bajnokság őszi fordulójában?**

– Jelenleg elsők vagyunk, szeretnénk megőrizni ezt a helyet és jövőre felkerülni a legfelső osztályba.

– **Az utóbbi időben a labdarúgó-mérkőzéseken elszabadultak az in-**

dulatok. Első felindultságukban sok mindent mondanak egymásnak a játékosok és előfordul, hogy „anyázás”-ig fajul a dolog.

– Ez sajnos a kispályára ugyanúgy érvényes, mint a nagyra – folytatja a beszélgetést **Pataki Béla**. – A kapusunk, **Jánosi György** tavaly fél éves eltűnést kapott, aminek a csapat itta meg a levét, hiszen nyolcadikok lettünk a bajnokságban. A kapusok különben is erősebb vérmérsékletű emberek, talán érzékenyebbek is. Nem értett egyet az ellenfél egyik játékosával, szó szót követett, majd győzött az ököljog. Sérülések szerencsére nincsenek, arra vigyázunk. A meccsek valóban vérre menőek, de a háború csak kétszer harminc percig tart. A meccset lefűjő sípszó után már jöhet a sör, mert csak a habos ital mellett lehet igazán kiértékelni a mérkőzést.

– **Ön építési vállalkozó. Megszervezte, összetartja a csapatot, a pályán is, és többüknek munkát is biztosít. A csapat atyjának is lehetne nevezni. A magánéletben mennyire vannak együtt, figyelnek-e egymásra?**

– Jól ismerjük egymás ügyes-bajos dolgait. Ha valaki nem is beszél a problémájáról, látjuk rajta hogy gond van, és előbb-utóbb elmondja. Most

egyik társunknak, **Puzsoma Ottónak** a házépítésben segít a társaság.

– **Csak a szolnoki tiszaligeti salakon rúgják együtt a labdát, vagy más sporteseményre is hívják a Lungo Dromot?**

– Sok helyre van meghívásunk, de az időnk kevés. Májusban Országos Roma Kupán vettünk részt Nyíregyházán. Hatvan csapatból a legjobb hat közé jutottunk, de nem kerültünk a döntőbe, ami nekünk nagyon „bundagyanús” volt. Télen rendezik a kispályás teremlabdarúgó-tornát, amire már kétszer meghívtak bennünket. Most is számítunk és készülünk rá.

– **Eddig szó esett a munkáról, a sportról. Hogyan viseli a család, hogy a ház ura szinte mindig távol van?**

– Ha jó az idő, jönnek az asszonyok és a gyerekek is ki a Tiszaligetbe. Jól érezzük magunkat együtt és elmondhatom, hogy nekünk van a legtöbb nézőnk, mert a családon kívül a barátok is szurkolnak.

Hétfő délután van, egymás után érkeznek a játékosok. A bajnokság 12. fordulójára melegítenek be a fiúk. Sár van, az eső esik, hideg van.

– Én még csak egy hónapja vagyok a csapatnál. Nagyon szeretek focizni és mindegy milyen az idő. Ezen a délután nem történhet semmi fontosabb, jövőnk ki a Tiszaligetbe – mondja **Farkas László**.

Páran már állnak a pályán szélén, hogy megnézzék és persze „cikizék” a fiúkat. Kell egy kis derű, ugratás a hétköznapi rohanása, a munka, az egyre nehezebb megélhetés mellett. Kijöttek, hogy megnézzék a Lungo Dromot. Név szerint: **Pataki Bélát, Kolompár Kálmánt, Lakatos Istvánt, Burai Józsefet, Puzsoma Ottót és Lajost, Jánosi Györgyöt, Lakatos Zoltánt és a Farkas testvéreket.**

Kővári Anna

Kállai Rita: Krisztus

